ביאור הגר"א על תלמוד ירושלמי מעשר שני

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ביאור הגר"א על תלמוד ירושלמי מעשר שני

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ביאור-הגרא-על-תלמוד-ירושלמי-מעשר-שני/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 8
הלכה ג 11
פרק ב 11
הלכה א 11
הלכה ב 15
הלכה ג 17
הלכה ד 19
פרק ג 20
הלכה א 20
הלכה ב 20
הלכה ג 22
הלכה ד 24
הלכה ה 25
הלכה ו 27
פרק ד 30
הלכה א 30
הלכה ב 34
הלכה ג 35
הלכה ד 38
הלכה ה 39
הלכה ו 40
פרק ה 41
הלכה א 41
הלכה ב 44
הלכה ג 48
הלכה ד 51
הלכה ה 53

פרק א

הלכה א

אין ממשכנין. דכתיב עשר תעשר ודרשינן אחד מעשר ראשון ואחד מעשר שני ושם נאמר יברכך ה' ולכן אין רשאי למשכן ברשות ב"ד דהוי קללה:

כיצד אין מוכרין כו'. היינו שלא יאמר הא לך מנה היינו ליטרא פירות של מע"ש שישאר הפירות בקדושת מעשר שני אצל חבירו והמעות שיקבל לעצמו יהיה חולין:

מאן תנא אין מוכרין ר"מ. פירוש ר' מאיר ור"י פליגי ר"מ סבר מעשר שני ממון גבוה ור"י סבר מעשר שני ממון הדיוט ולר"י מותר למכור מק"ו מה תרומה שאסורה לזרים מותר למכור שהכהן מוכר תרומה לכהן אחר ונשאר גם שם קודש רק המעות שמקבל נעשה חולין אינו דין שמע"ש מותר למכור:

ודחה הק"ו כו'. מ"ש טעון מתיצה בירושלים דוקא וחמורה מתרומה:

ביכורים יוכיחו כו' והשתא יש ללמוד ק"ו מביכורים עצמן וכו' ודחה הק"ו:

לא אי אמרת ביכורים שאין תופסין דמיהן. כלומר שאין קדושתו חמורה כל כך שיחול הקדושה על המעות שיהא להם דין ביכורים רק המעות ישאר תמיד דמי חולין אבל מ"ש קדושתו כ"כ חמורה שחל אפילו על המעות חולין שנעשים דמי מעשר שני ע"י חילול שביעית תוכיח שתופסת דמיה ומותר למוכרה לאחר לאכילה נמצא הק"ו במקומו עומד שיהא מותר מ"ש למכור לר' יהודא:

ר' ירמיה כו'. גם כן אומר דלר"י דסבר מ"ש ממון הדיוט מותר למכור מק"ו אחר משביעית כו':

משך ממנו מעשר בב' סלעים. היינו לפדותן שיעשו חולין והשני סלעים יעשו מ"ש ומבואר לקמן דבהדיוט משיכה קונה נמצא תיכף כשמשך הפירות אלו היו של הדיוט קנה והי' מחויב לשלם רק ב' סלעים. אך במעשר שני נתינות המעות קונה דוקא וא"צ לשלם רק סלע אחד אך לבעלים של פירות מ"ש יש להן היזק שבשעת משיכה היה שוה ב' סלעים לכן הדין כך נותן לו סלע מדמי חולין ובו נפדה המעשר כשער של עכשיו והסלע השני נותן לו מדמי מעשר שני נמצא פורע חובו במעות מעשר שני:

ודחה ר' יוסי דלא הוי פורע חובו שמשעה ראשונה מעשר שני חייב. כלומר הסלע מעשר שני שנותן הוא בעד פירות מעשר שני שבתחילה אילו היה מוליך המוכר פירות מ"ש לירושלים היה אוכל שם בעד ב' סלעים:

אם לא הוזל. נמצא הוי פורע בשביל מעשר שהיה שוה ואין לבעל המוכר שום פריעת חוב רק אם מוליך הפירות כנ"ל גם עכשיו יאכל שני סלעים מעשר שני בירושלים.

בשלמא אם הי' חייב לו בעד חולין והיה מסלק לו בעד מעות מ"ש יפה אמרת שפורע חובו אבל עכשיו הוי הענין כמו חליפין מעשר שני שנותן לו פירות מע"ש ומקבל הימנו מעות מעשר שני:

א"ר יודן כו'. דעל שניהן דחה ר' יודן דבין לת"ק דאמר ר"י ק"ו דמ"ש מוכרין מבכורים. והדחי' אינו דשביעית יוכיחו והן לר' ירמיה דאמר ק"ו לר"י מן שביעית דבשביעית מוכרין וע"ז אמר ר' יודן מה זו מכירתה של שביעית שאין זו מכירה רק היא חילולה בהיות כשמוכר שביעית אזי דינו שהדמים נתפסים בקדושת שביעית אצל המוכר והוי חילולה כמו במעשר שני כשמחלל על המעות שיעשו המעות קדושת מעשר שני ובאמת מכירה כזו שמוכר הפירות מעשר שני לאחר והמעות שמקבל שיתפסו בקדושות מעשר שני גם במע"ש מותר דהך אין מוכרין דאמרינן במתני' היינו שמוכר לאחר הפירות מ"ש שיולך חבירו לירושלים והוא רוצה שיהיה המעות אצלו חולין אז אין מוכרין אבל בענין כנ"ל שהמעות יתפסו בקדושת מעשר שני גם במע"ש מותר:

אמר ר' יודן מתני' כו'. דתנינן במס' קידושין המקדש במעשר שני מזיד קידש שוגג לא קידש ואי אמרת דמותר למוכרה מ"ש קשה אמאי קתני מזיד קידש דוקא דיעבד יהא מותר לקדש לכתחילה דהא גם מותר למוכרה דמכירה וקידושין שוין כמו שאמר ר' יוסי גבי שביעית:

מפני זלזולו. אפי' לר"י דאמר מ"ש ממון הדיוט אעפ"כ מודה דאין מוכרין דמזלזל במעשר שני:

כדי שיהו הכל זקוקים למחיצות ירושלים. כלומר כשימכור פירות מע"ש ע"ז האופן שהמעות שיקבל יהיו חולין נמצא אמת דהלוקח יאכל הפירות בירושלים אך המוכר לא יצטרך לעולם לבוא לירושלים אבל השתא דהמעות נתפסין בקדושת מע"ש ע"כ מוכרח להוציא המעות בירושלים:

ולא מהרהין. היינו שנותן קודם כדי להלוות או ליקח מהחנווני ע"י והשתא מבעי **אם עבר והשכין או הרהין**. מה דינו ומדמה כאוכל פירות מע"ש בחוץ דהלכה כרשב"ג בין שוגג בין מזיד יצעק לשמים וכן הדין כאן. והדמיון הב' להא דאין נוטעין ערב שביעית דדינו לעקור פירותיו ואם לא עקר ע"ז אמרו אין מחדשין על הגזירה לאמר שיתפסו הפירות דאם לא עקר אין לקונסו כלל וכן כאן:

ור' יעקב כו'. מחלק בין השכין להרהינו דאין ממשכנין תני בפירוש במתניתין לכן אם עבר קונסין אותו אבל אין מהרהין לא תני במתני' לכן אם עבר והרהין אין קונסין:

תנן כו'. דהוה חליפין אבל אומר לו הא לך יין שאין לך יין דהוה מתנה ולא אמרינן דכוונתו כך כשלא יהיה לו יין אתה תתן לי והוה חליפין וכשאומר הא לך יין שאין לי שמן רצו לומר דאסור דכוונתו שיחליף עמו שיתן לו שמן:

אשכח תני מותר ופריך ואמאי הא כוונתו דאמר אין לי שמן כדי שיתן המקבל לו שמן ומשני מכיון שהנותן לא יוציא ממנו שמן ע"פ דין לא הוי חליפין:

ופריך סוף סוף לענין מאי אמר שאין לי שמן ומשני הכי כוונתו דאילו הי' לו שמן הי' נותן לו גם שמן:

מתנה אינה כמכר. ר' מאיר ור"י פליגי במתנה אם חוזרת ביובל דר"מ סבר א"ח ומחלק ר"מ בין מתנה למכר דהא מכר בודאי חוזר ולכן אמר דגם כאן מתני' דמחלק במתנה מן מכר כר"מ דלר"י אין שום חילוק וכבר אסיקנא דאין מוכרין לד"ה כו' נמצא לר"י גם מתנה אסורה. ור' מנא אמר להיפך מתני' דמתיר מתנה כר"י דוקא דסבר מע"ש ממון הדיוט והוי כנכסיו ולכן מותר במתנה אבל לר"מ דסבר מע"ש ממין גבוה הוא אסור במתנה:

ור' יוסי אמר דמתני' במתנה לדברי הכל. דאף דסבר ר"מ מע"ש ממון גבוה אעפ"כ מותר במתנה כמו שמצינו במעשר בהמה דתנא אם אומר דאכל קיץ לשון פירות קיץ שהוא בזול כוונתו על בשר בכור שדינו שאין מוכרין אותו באטליז ובמשקל ונמצא נמכר בזול. ואם אומר שאכל מן כוונתו דאכל בחנם כמו מן אזי זהו בשר מעשר בהמה דאין מוכרין אותו רק נותנים במתנה ובמעשר בהמה כ"ע מודים שהוא ממון גבוה ואעפ"כ נותנים במתנה וכן מעשר שני לר"מ אף דסבר שמע"ש ממון גבוה אעפ"כ מודה שנותן במתנה:

הא אמתני' פריך דתני מעשר בהמה אין מוכרין אותו תמים חי משמע הא שחוטין מוכרין בתמיה דיותר קדושתו חמורה כשנשחט. ומשני באמת אין חילוק ומכל מקום תנן חי ולא תנן ג"כ שחוט משום סיפא דשם מוכרח לומר הבכור מוכרין אותו דוקא תמים חי אבל שחוט גם בבכור אסור תני נמי כאן אין מוכרין תמים חי בלבד:

ר' יעקב אמר. הטעם על בכור מפני מה אין מוכרין אותו רק תם שחוט משום דלא תפדה האמור בבכור כתיב בתם שחוט כדכתיב לא תפדה את דמם תזרוק ואת חלבם תקטיר. אבל לא יגאל האמור במעשר בהמה נאמר סתם ולכן לעולם אסור:

הוי צורכה. להכי איצטריך דר' אליעזר דדריש מן ברכה דמקדשין ומרבינן אגידיו כו' והך הקישא דר' אושעיא לחרם כהנים דמשמע אין מקדשין אבשרא קאי:

ר' יודן. מבעי לי' אם מקדש את האשה שאומר משכי לי מעשר בהמה שתתקדש בחלק שראוי לקדש אחר שחיטה דהיינו גידיו ועצמיו כו' כנ"ל זאת בודאי מאחר שיש

בידו לשחוט תופסין הקידושין אך השאלה היא מאיזה זמן מקודשת אם תיכף או לכשישחטנה אז מקודשת:

מה שאכל. שא"צ לשלם לו שלא הזיק לו כלום שאין רשאי למכור:

ור"ל אמר אין אומר לי' שיתן. כלומר להכריחו לשלם ע"פ דין וכונתו משום דיוקו כדי לצאת ידי חובת שמים ראוי שיתן שעכ"פ נהנה בשל חבירו מילתא אמרה הך דין בעצמו מצינו גם כן בגוזל פחות משוה פרוטה שדינו שא"צ לשלם. וכן כאן הך מעשר בהמה שגנב הוי בפחות משוה פרוטה גלל כן אין צריך לשלם:

ר' יודא. מפרש מתני' דקתני בכור מוכרין תם חי דוקא חי אבל שחוט לא וכן במקדשין את האשה דוקא חי:

ומקשי דר"י בן פזי אהדדי דתמן תנינן במסכת קידושין המקדש כו' ומפרש ר"י בן פזי הטעם של רבי יהודא שאמר מקודשת דיליף מבכור משמע דיליף בשר ק"ק וקדשים קלים על כרחך סבור בבכור דמקדשין בו ג"כ בבשר לאחר שחיטה והכא מפרש מתניתין בבכור דוקא בחי ותירץ א' תמן במס' קדושין בשם גרמיה דסבר דמקדשין אף בבשר והא דמפרש מתניתין דמעשר שני בשם ריב"ל. והתירוץ הב' אפי' תימר כו' דסבר דאין מקדשין בשחוטין והא דיליף בשר ק"ק וק"ק מבכור לא כשמקדש לאחר שחיטה אלא שמקדש בעוד הבהמה חי בבשר שראוי ליפול לאחר שחיטה:

מ"ט דריב"ל. מסקנא דתירוץ ראשון דריב"ל סבר דאין מקדשין בבשר בכור שנאמר בבכור ובשרם יהיה לך כחזה כו' ור"י ב"פ סבר יהיו לך אפי' לקדש בו את האשה ור"י בן לוי דרש לך ריבה הוי' אחרת דבכור נאכל לשני ימים ולילה א' כשלמים:

מתני' דתני אין מחללין על אסימון דלא כר"ד. מ"ט דר"ד דסבר מחללין על אסימון וצרת דבר שהוא נצרר מחבירו לשון שמתגלגל. כלומר שעכ"פ מקבלין אותה בשופי אף דאין מקבלין רק כמו ששוה הכסף שלה. ורבנן סברי וצרת לשון צורה דוקא מטבע שהוא ביוקר מחמת הצורה:

אילו אמר לשון צריכותא בדבריו בעצמו אמר דמוכרח לומר ליטרא של כסף:

לאולייר לבעל המרחץ היו מנהגן ליתן מטבע ביוקר מן מה שמקבלין אותה כל אדם ודוקא לחלל כמו שמקבל בעל המרחץ אבל כמו שמקבל התורמסר זו שולחני מחללין:

מטבע שנפסל. דהיינו פסלה מדינה והמלכות מקבלת ר"י כו' כאסימון כלומר פלוגתא דר' דוסא ורבנן. ור"ח אמר דינה כמטבע של מלכים ראשונים אם יוצא ע"ג צורתה:

של נסך. דיין נסך תופס את דמו לאסור בהנאה ופסק ר' אימי דהפירות מע"ש שחלל עליהן יוצאים לחולין והמעות אינן רשאין ליהנות דאסורין בהנאה ואמנם מוסף על זה

טובת הנאה שהי' נותן לחבירו שהוליך לירושלים ויש לו מעות חולין ומבקש ממנו שיהא מעותיו מחוללין על פירותיו שיש לו כאן והמעות ישארו ת"י חבירו רק שיאכל אותם בירושלים בקדושת מעשר והוא יאכל פירותיו בכאן חולין ובעד הטובה שהיה נותן לחבירו הך טובה בעצמו עשה לו המעות נסך לכן מחויב להוליך הך הנאה לים המלח:

דיסקניס. של איזה מלך אזי כשמחלל עליהן אינו חושב רק כמו שמקבל השולחני וכן כשמוצאין בירושלים אין צריך להוציאן רק כמו שחשב בשעת הפדיה:

תני פי' אם עומד בבבל ויש לו מעות ארץ ישראל ובבבל אינם יוצאים אין מחללים עליהם וכן להיפך אם עומד כאן בא"י ויש לו מעות בבל אין מחללים:

היו. אבל אם עומד בא"י והמעות אינם כאן רק הם מונחים בבבל והם מעות היוצאות בבבל אזי הדין כן אם היתה דרך פתוחה כלומר שיוכל לבוא שם בעצמו בלי שום אחריות אזי [הוי] כאילו עומד בעצמו בבבל ג"כ ויוכל לחלל:

א"ר אבין משום דבכל מקום שהוא עומד ומחלל צריך לחלל דוקא על מעות דאותו מקום לכן היתה תקנה שיהו כל המעות שבעולם יוצאות בירושלים:

יכול. פי' שהוא עומד כאן ויש לו מעות של כאן אמנם מונחים בהר המלך והן כשעת חירום אזי דינו רק אם יכול להשיג המעות לידו אע"פ בדוחק מעט אזי יכול לחללו וא"צ כאן דרך פתוחה כמו לעיל דשם אין הולכין המעות כאן:

ר' יונה אמר דין אם נפל מאה רבוא לים וצריך להוציא עליו נ' רבוא כדי להעלותן אזי מותר החמישים רבוא כאלו בידו ורשאי לחלל עליהן:

הלכה ב

מתני' דתני רק מים ומלח אין לוקחין במעות מע"ש משמע כמהין ופטריות ניקחין בכסף מע"ש אתיא כר"ע דר"ע דריש הפרט מפורש והפירות מכשירים פרי אף שאינו פרי הארץ בעצמו:

תני. שמותר ליקח פרה בירושלים אגב עורה אף על גב דעורה יותר שוה מבשר אעפ"כ אין צריך לאכול כנגד עורה וכן מפני גיזה וביין אגב קנקן ור' זעירא מחלק אם הי' המוכר אומן שעושה קנקנים ומוכרן אז אעפ"י שקנה קנקן סתום ובמקום שדרכו למכור סתום נעשה כמוכר זה בפ"ע וזה בפני עצמו ומפרש כמו דמצינו במתני' דמחלק אם קנה כדי יין סתומין דוקא במקום שדרכן למכור סתומות אבל במקום שדרכן למכור פתוחות אע"פ שקנה סתום לא מהני וה"ה אם הוא אומן לא מהני סתומות אפילו במקום שדרכן למכור סתומות:

חותל ופטיליא. כלים הללו לעולם בטילות אגב הפירות אבל בקופה א"ת יצאו כו' ומפרש ר"ח כשהן דרוסות בקופה אז א"א למוכרן בלא קופה אזי יצא לחולין אבל כשאינן דרוסות דרכן לרוקן הכלי ולמכור הפירות בפני עצמן ולכן לא בטלה לפירות ולא יצאה לחולין:

מתני' דתני התמד משהחמיץ ניקח בכסף מעשר אתיא כר"י דאמר במתמד כו' חייב במעשר. ומפרש ר' אבוה כשהחמיץ וס"ד דשוים הם לחייבן במעשר וליקחן בכסף מעשר:

ודחה ר"י באמת מתני' אפילו לרבנן כשהחמיץ ניקח בכסף מעשר אע"ג דסברי רבנן דלא הוי פירי לחייב במעשר אבל ליקח בכסף מעשר מודים דלא גרע ממי מלח דרק מים ומלח אינם נקחים בכסף מעשר:

א"ר לעזר. אמתני' קאי הלוקח בהמה לבשר תאוה וחיה לשלמים לא יצא העור לחולין ואינו מזכיר במתני' דין של כל בהמה ומפרש ר' לעזר דכוונת מתני' שאינה בדין יציאות עורה לחולין משום דלא קנה מעשר כלל ואם המוכר בעיר בטל מקח ובאם לאו אזי מחויב הלוקח ליתן מעות אחרות בעד כל הבהמה ולאכול כנגדן בתורת מע"ש וע"ז א"ר יוסי שבראשונה רצו לפרש מתני' אע"פ שפירש בהמה זו לבשר תאוה אעפ"כ נתפסת לשלמים ולא בטל המקח רק יאכל בקדושת שלמים אבל אין בדבריהם כלום משום דר' לעזר דאמר ל"ק מעשר כלל דדוקא לכתחילה צריך ליקח לשם בשר שלמים:

ר' יוסי וכו' סבר הקונה בהמה לבשר תאוה קנה מעשר ופליג אדר"א וגם אדר"י דאמר נתפס השם לשלמים אלא סבר דאוכל אותה בקדושת מעשר שני כמו יין ושמן ופירות לפי זה אם קנה בהמה לבשר תאוה פלוגתא דר' מאיר ור' יוסי בולדה לר' מאיר דסבר מעשר שני ממון גבוה פטור מבכורה ור"י מחייב בבכורה ובעי ר' ירמיה לר"י דסבר לר' יהודה דחייב בבכורה כיון שחל [שם] מעשר שני אף על פי שקנה לב"ת ואיך יקרבו אימוריו של בכור למזבח נמצא מבריח מע"ש מאכילה והשיב לו ר' זעירא הלא מצינו כשקונה בהמה לשלמים ממעות מעשר שני ומקריב אימוריו ולא חוששין להברחת אכילה וכן כאן. והשיב לו ר' ירמי' שאינו דומה לשלמים דשם גזירת מלך דבלקיחה פקעה קדושת מע"ש מאימוריו אבל כשלוקח בהמה לב"ת ואוכל בקדושת מע"ש לא פקעה קדושת מע"ש מאימוריו שאוכלו כולו והשתא לר"י דסבר קדוש בבכורה נמצא מבריח אימוריו מאכילה ור' יוסי מתרץ ואומר הטעם דמקריבין אימורי שלמי מע"ש מפני דלא התירה תורה ליקח בכסף מע"ש אלא שלמים לבד וא"צ לטעם דפקעה קדושת מעשר דוקא בשעת לקיחה ומפרש נ"מ בין שני הטעמים אם זאת הבהמה שקנה לב"ת

ואח"ז הקדישה לשלמים למ"ד דוקא בלקיחתה פקעה וכאן דהלקיחה היה לא לשלמים לא פקעה מע"ש מאימורים ואינו מקריב דמבריח מאכילה אבל למ"ד לא התירה כו' ואין צריך דוקא לקיחה לשלמים כיון דהשתא עכ"פ קדשה לשלמים ג"כ התירה התורה ליקרב אימוריו למזבח וזה מצותה ואין חוששין להברחת אכילה:

אר"י כל אלין כו'. כלומר הטעם דלא התירה כו' אנן אמרין אף ממתני' סייעתא לר' ירמי' שאומר הטעם שבלקיחתה פקעה דוקא. דמצינו דהתורה [אמרה] מביא תודה ולחמה מן מ"ש ואמרינן אם יש לו חטים של מעשר שני שהוליך לירושלים אינו מביא מהחיטים הללו לחמי תודה אלא דוקא קונה חטים ממעות מע"ש ע"כ צריך לומר שבלקיחה פקעה קדושת מעשר שני לזה צריך ליקח דוקא חטים כדי שיפקע קדושת מעשר שני מן החלות שמבריח מאכילה ופריך ר' חנינא הא בחלות לא מצינו כלל הברחת אכילה שלא הי' שם הקרבה למזבח מהחלות רק חלק התרומה לכהן ונאכלת ומשני לפעמים נפסל הלחם כשנשפך הדם לכן כשקונה פקעה קדושת מעשר שני אף שיפסלו ולא יאכלם:

אר"י גזרו שלא ליקח ממעות מעשר שני לב"ת. נקבת בע"מ אף על גב דאינה ראוי' לשלמים והוי לכאורה כמו חי' דמותר לקנות לב"ת אך גזרו מפני וולדה ועל זכר כו' משמע דבהמה תמה אסור מדאורייתא ליקח לב"ת אך אחרים אמרו בשם ר"י אפי' תמימה מדאורייתא מותר ליקח לב"ת רק חכמים גזרו והטעם משום שהי' מבריחן מן המזבח שלא היו מקריבין שלמים כלל:

חזרו ענין בפ"ע דזו גזירה אחרינא שלא ליקח אפי' חיה ועוף לבשר תאוה כהדא דתני אחד שביעית ואחד מעשר שני מחללין כו' מוקמינן הך ברייתא בגמ' בחוץ לירושלים וכגון מעות מע"ש של דמאי דאילו ודאי אין מחללין על שום דבר וכן הדין בודאי ובירושלים ג"כ פלוגתא דר"מ וחכמים דאע"ג דבירושלים מותר לחלל סברי רבנן דוקא על השחוטים אבל לא על חיה ועוף חיים ובגזירה אחרונה:

ר' ירמי' אמר הטעם שאין לוקחין חיה ועוף לב"ת כדי שלא יגדל עדרים. ומקשה הא אמרינן לעיל הטעם משום ר' יוחנן דגזרו דאין לוקחים תמימים לב"ת כדי שלא יבריחו מן המזבח. ומשני דילמא נאמר הטעם משום שלא יגדל עדרים על הך דתני אחד שביעית דלא שייך בשביעית טעם שלא יברחו וכן אשכח תנא דתני בפירוש הטעם שלא יגדל עדרים קאי על שביעית:

תני. בברייתא בתוספתא והשתא פריך אהדדי בברייתא משמע דלעולם לא קנה המקח דתני יחזיר הדמים למקומן ומתני' קתני יאכל כנגדן עכ"פ קנה המקח. וא"ר יונה דפליגי ר"ח בר יוסף ושמואל חד מתרץ כאן דרך מכירה ברייתא דלא קנה המקח דהיינו ע"י

מכירה ולקיחה. וכאן מתני' דתני יאכל כנגדן שחילל מעות מעשר שני על בהמה הוי חילול. וחד מתרץ כאן ברייתא דיחזור דמים כגון שהמוכר כאן ומתני' דתני יאכל כנגדן והמקח קיים כגון שהלך המוכר והשתא לא ידעינן מאן מתרץ אך שמצינו דאמר שמואל אמתני' דתני יאכל כנגדן שקנה המקח ואס"ד דמתני' מיירי דהלך המוכר איך שייך נקנה המקח דמאן יחזיר הדמים ע"כ שמואל מפרש מתני' ע"י חילול ואף דהמוכר כאן שקנה המקח ע"י חילול:

הלכה ג

א"ר חגי דתני במתני' הלוקח פירות שוגג יחזרו דמים למקומן הטעם דוקא בירושלים מחללין מעות מעשר שני על פירות אבל לא במדינה בריחוק מקום וכשנאמר הדבר לפני ר' ירמי' קנתריה דתנן מעות בירושלים ופירות במדינה וש"מ דמחללין הי' בירושלים ומשני עכ"פ הי' אחד במקום שראוי לחלל דהמעות הי' בירושלים **כד נפק כו' מעות ופירות במדינה** ש"מ דמחללין אפי' כששניהם בריחוק מקום. ורצה לחזור א"ל ר"ז לא תחזור מחמת ברייתא זאת דמצינו סיוע מן דא"ר אלעזר ר"מ ורבנן היינו פלוגתא דלעיל דתני אחד שביעית ומ"ש מחללין על חיה ועוף חיין ושחוטין ורבנן סברי מחללין על שחוטין דוקא בדמאי אז מחללין בריחוק מקום אבל ודאי ר"ע מודים דאין מחללין בריחוק מקום:

ר' זבידא אמר. בזמן הזה אף בירושלים אין מחללין מעות על הפירות וסברי ב"ש דאם חילל קנסינן דהמעות והפירות קודש וב"ה סברי דהמעות נשאר קודש ופירות כמות שהן חולין. וא"ל ר' כרוספדאי שלא פליגי אלא פירות על המעות דפירות אף בזמן (הזה) המקדש אסור לחלל בירושלים על מעות לכן בזה"ז סברי ב"ש דקנסינן ששניהם קודש אבל מעות על הפירות דבזמן המקדש היה דינו דוקא לחלל על פירות בירושלים לכן בזה"ז אף ב"ש מודים דלא קדשו ולא קנסינן ופריך ממתני' דתני ואם אין מקדש ירקבו:

הדרן עלך מעשר שני פרק א':

פרק ב

הלכה א

מנין שהשתיה בכלל אכילה. פי' מנין שהטעם שניתן לשתיה משום ששתיה בכלל אכילה דילמא מטעם אחר וע"ז מפרש ר' יונה אבל אין לפרש דאמתני' קאי מנין למתני' ששתיה בכלל אכילה דע"ז מאי מייתי לקמן ממתני' דשבועה שלא אוכל מאי אולמיה דהאי מתני' מהאי:

הקפה את הדם ואכלו הרי זה חייב. פי' וא"כ יכול לאוקמי נמי כשהקפה דאז הוי אוכל: **מה עביד לי' אינו לא אוכל ולא משקה**. פי' ממתני' דקתני אינו לא אוכל כו' ותיבת ר' יונה מיותר:

ונתת הכסף כו'. פי' דסיים שם ואכלת שם דהיינו אכילה וכתיב התם יין:

וע"ז בעי מה אנן קיימין אם בנ"ט יין בתבשיל. פי' ולכך קרא אותו אכילה כדמפרש לקמן דכל הטפל לאכילה כו' והלא הטעם לפגם הוא אלא ודאי בשתינהו בעינא ואפ"ה קרא אותו אכילה. **ומשני דיכול לאוקמי באורזניה** פי' דלא הוי לפגם וחשיב ליה אוכל משום כל הטפל לאוכל כאוכל. **ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת**. פי' מדבא להשמיענו שאינו חייב אלא א' משמע דשתיה בכלל אכילה והוי בכלל שבועה שנשבע על האכילה והא דאינו חייב אלא א' היינו דהוי כמו אכל ואכל ב"פ בהעלם אחד דאי לא הוי בכלל אכילה מאי קמ"ל דאינו חייב אלא א' מהיכי תיתי לחייב שתים הא לא נשבע על האכילה כלל: **ודחו חברייא אמרין קומי ר' יוסי אמרין דבתרא**. פי' דמסיפא מוכח דהא דקתני אינו חייב אלא א' היינו משום שלא נשבע כלל על השתיה דאי משום דהוה בכלל אכילה אמאי בסיפא חייב שתים דהיינו כשאמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה:

ומשני אמר להם פי' ר' יוסי אילו מי שהיו לפניו כו' האי דבסיפא חייב שתים היינו משום דהוי כשני ככרים דכמו דבשני ככרים כי הוה אומר שבועה שלא אוכל סתם הי' [דעתו] בכל השני ככרין והשתא כשאמר ככר זה גילה דעתו דכשאמר שבועה שלא אוכל ג"כ לא הי' בדעתו אלא ככר זה ולכך כשנשבע על השני הוי שבועה בפ"ע וה"ה הכא אף ששתיה בכלל אכילה מ"מ כשפירש שתיה בפירוש גילה דעתו שכשנשבע שלא יאכל לא היה בדעתו אלא אכילה בלבד ולכך כשנשבע על השתיה הוי שבועה בפ"ע:

ניחא כרבנן דאנן דאמרינן שבועה שלא אוכל. פי' שאין גורסין במתני' אלא שבועה שלא אוכל לבד ברם כרבנן דתמן דאינון אמרין כו' כן צריך להיות. פירוש שאנו גורסין בפירוש שלא אשתה ואיכא למימר דמשום הכי חייב אם היו ראויין לשתיה. אלא שתיתי ניחא עד כדין באומר שבועה שלא אוכל ושתה ברם באומר שבועה שלא אשתה ואכל כו' עד אית דבעי משמע מן הדא צריך להיות למעלה קודם ר' חנניה בשם פינחס:

ואר"י כד חנינא אין לוקין חוץ לחומה אלא על אכילה ושתיה. כצ"ל:

ומנין שאינו מחוור. פי' ממתניתין דילמא באמת מחוור ולוקין ג"כ עלייהו ומפרש **כהדא דתני כו'**. פי' דיש חילוק בתענית ציבור בין סיכה שהיא של תענוג ובין אינה של תענוג משא"כ באכילה:

ותני שוות סיכה לשתיה כו'. פי' מייתי עוד ראיה מדלא שוו לעונש אלמא לאו דאורייתא היא:

ומקשי והתני לא יחללו כו'. פי' אלמא שהיא מדאורייתא. **ומשני לית כאן סך**. פי' דלא יחללו לא קאי אלא אשותה:

א"ר אבא מרי אי לית כאן סך לית כאן שותה. פי' דשותה ג"כ לא מרבינן מלא יחללו אלא משום דהוי בכלל אכילה ואיידי דסך נקט הכא שותה:

דאל"כ. פי' אלא דשתיה אתי מלא יחללו קשה:

דבר שהוא בא משני לאוין. פי' דהיינו אכילה ושתיה אכילה מלאו א' ושתיה מלאו אחר דהיינו מלא יחללו ובהדיא קתני בתוספתא אכל ושתה מצטרף אלא ודאי מלאו אחד אתי שתיה ואכילה דהיינו ששתיה בכלל אכילה:

מנין שהוא מחוור בעשה. פי' דעשה עובר על הסיכה:

ר' יודן בעי שמן של מע"ש שנסרח. פי' אם עדיין צריך לשומרו בקדושת מע"ש או לא דהיינו שאינו רשאי לאבדן:

ופשיט ר' מנא אע"פ שנסרח בקדושתו היא. וכצ"ל א"ר מני מכיון שנסרח פקעה מיניה קדושה. פי' בתמיה אע"פ שנסרח בקדושתו היא ואח"כ גרסי':

מה צריכא ליה שביעית. פי' בשביעית איכא למיבעי אם נסרח שמן של שביעית אם עדיין עומד בקדושת שביעית או לא אבל מע"ש ודאי עומד בקדושתו:

ומפרש ר' אלעזר בר סיסי כו'. והא דקתני במתני' לא נתתי ממנו למת להביא לו ארון ותכריכים היינו דבמתני' נקט דבר הרגיל אבל עיקר הפסוק אתי על סיכה כדמפרש כאן:

זה שהוא לוחש. פי' בשבת אם רוצה ללחוש נותן שמן ע"ג ראשו פי' אוחז השמן בכלי ע"ג ראשו ולוחש:

ובלבד שלא יתן לא ביד. פי' על ראשו ולא בכלי על ראשו:

ר' יעקב בר אידי כו' נותן כו' מה ביניהן מאיסה. פי' אם מותר למאס את השמן בנתינה ע"ג הראש וא"כ לפ"ז הא דקתני ובלבד שלא יתן לא ביד כו' לאו אשבת קאי אלא אף בחול אסור והא דקתני גבי שבת לאשמעינן דכשאינו נותן על הראש אז מותר אף בשבת:

מ"ד נותן כו' ממאס הוא. פי' מותר למאס:

מ"ד לא יתן בין ביד בין בכלי אינו ממאס. פי' אסור למאס:

א"ר יונה מע"ש ביניהון. פי' אם מותר ליתן ג"כ במע"ש:

מ"ד נותן כו'. פי' אלמא דחשיב כסיכה וא"כ אף במע"ש מותר ומ"ד לא יתן אלמא דלא חשיב ליה כסיכה אלא לרפואה ולהכי אסור בשבת גזירה משום שחיקת סממנים וא"כ אף במע"ש אסור דלא ניתן אלא לאכילה ולשתיה ולסיכה:

מ"ד נותן במעשר שני מותר כצ"ל ומ"ד לא יתן בין ביד בין בכלי במע"ש אסור כו' כצ"ל: **ומקשי ר' יוסי וכי כל שהוא מותר בשבת כו'**. פי' האיך תלי זה בזה והתני מדיחה אשה כו' היא תרומה היא מע"ש כו'. פי' אלמא אף דבשבת מותר במ"ש אסור:

וע"ז מקשי מהו כדין. פי' מפני מה הקילו בשבת יותר מבמ"ש. **ומפרש ובלבד שלא יעשה בשבת כו'**. פי' דבשבת לא חש אלא שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול:

א"ר הושעיא דלא כר' יהודא דתנינן ר"י מתיר בצחנה כו' כצ"ל. פי' והכא קתני דהשבח לפי חשבון:

רבנן דקסרין בעיין. פי' כמו מקשין **הא דא"ר אבהו בשם ר' יוחנן כל האיסורין משערין כאלו בצל וכאלו קפלוט**. פי' דמשמע ליה דמשערין כאלו בצל או קפלוט של איסור נפל לתוך היתר:

דלא כר' יהודא. פירוש דלר' יהודא בבצל של איסור אינו אוסר כלל וע"ז משני **מודה ר' יהודא בבצל של הקדש או של ע"ז**. שאוסר בנ"ט אף שאינו אלא ליטול את הזוהמא משום דאסור בהנאה ולכך כי קאמר משערין כאלו בצל היינו בצל של ע"ז:

א"ר יוחנן כל שיש בו הותיר מדה. פי' דהיינו מכח מע"ש שלו יש בו יתרון במדה דהיינו שהוא מחזיק היום יותר ממה שהחזיק קודם שנתן לתוכה מ"ש:

השבח לפי חשבון וכל שאין בו כו' רשב"ל אמר כל שטעם שבחו ניכר. פי' שניכר הטעם שנשבח ממנו דהיינו מהחולין אז **השבח לפי חשבון וכל שאין טעם כו'**:

עיסה של מע"ש שאפאה פת. פי' בעצים של חולין:

השבח לשני כו' אף שאחר אפיה הוא גדול יותר מקודם אפיה והיינו הותיר מדה אבל לר"ל לא קשיא דאין כאן טעם עצים ניכר:

ומשני בשאין שבחו ניכר. פי' דהיינו כשלא גדל כלל מחמת אפיה:

מתני' פליגא על ר' יוחנן דגים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השבח לפי חשבון.פי' וקס"ד דהיינו שהיו הקפלוטות לבדן והדגים לבדן ואפ"ה השבח לפי חשבון דהיינו אם מכר הדגים צריך ליתן ג"כ [שבח] לקפלוטות ואם מכר הקפלוטות צריך ליתן ג"כ שבח לדגים וע"ז מקשי **כלום יש בדגים אלא טעם קפלוטות כלום יש בקפלוטות אלא טעם דגים כו' כצ"ל**. פי' ואפי' לא הותיר מדה השבח לפי חשבון:

ומשני ר' יוסי בשם ר' הושעיא תפתר שבישל שניהם כאחד. פי' ועדיין הם כא' דהותיר מדה:

ר' יונה בשם ר' הושעיא בעי. פי' לר"ל דבעינן שיהא טעם שבחו ניכר:

אם בישל זה בפ"ע וזה בפ"ע ועירבן כו'. פי' דהיינו שנשבח א' מהם מכח העירוב אם חשיב זה לטעם שבחו ניכר או לא אלא דוקא כשבישל שניהן כאחד אבל לר' יוחנן ליכא

למבעי מידי דממה נפשך אם מוכר שניהם כאחד הרי הותיר מדה ובודאי השבח לפי חשבון וכשאינו מוכר שניהם כא' אף בבישול אין השבח לפי חשבון אלא לר"ל דתלי בטעמו ניכר מ"ל:

הרי אלו כרגלי שתיהן. דהיינו שאסור להוציאה בשבת אלא עד מקום שיוכלו מים ומלח לילך מחמת הבעלים אף שאינן ניכרים היום בעיסה כלל:

ולא הותיר מידה ומשני תחומין עשו אותו למדת הדין. פירוש דכמו שניטל מא' מים ומלח ועשה את העיסה צריך לשלם כן חשו ג"כ לרגלי הבעלים של מים ומלח:

תדע לך שהוא כן כו'. פירש דמחמת מדת הדין חשו לרגלי הבעלים של מים ומלח:

דתמן אמרין כו' אפי' עצים. פי' דהיינו שאם אפאה בעצים של חבירו אסור להוציא אלא עד מקום שרגלי של בעל העצים יכולין לילך:

סברין מימר עצים אין בהם ממש. ואפ"ה חשו לרגלי הבעלים של העצים אלמא דעשו תחומין למדת הדין:

לא יצא מע"ש מידי פדיונו. פירוש משום שאינו בעין והרי הוא בקדושת מ"ש מדקאמר לא יצא משמע שצריך פדיון:

ע"ד דר' יוחנן כו':

הלכה ב

מה הקילו בתרומה. פי' דדייק מדלא קתני בפשיטות מה אם תרומה החמורה סכין מע"ש הקל לא כ"ש ולמה נקט האי לישנא אם היקל בתרומה דמשמע לי' דהקילו בתרומה וע"ז בעי מה הקילו בתרומה:

ומפרש כהדא דתני א"ר יוחנן כאן השיבו דברי סופרים לד"ת. פירוש דכרשינין אינן חייבין בתרומה אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין חייבין בתרומה כלל ומכח זה דהחמירו רבנן במע"ש מבתרומה השיבו הק"ו דלא לילף מע"ש מתרומה לסוך:

כיני מתני' מותרת להאכל צמחונין. פי' הא ודאי הא דקתני במתני' תלתן של מע"ש תאכל היינו ודאי לא שמותר לאכול דהא חשיב במתני' בהדי חומרות שהחמירו במע"ש יותר מבתרומה אלא ודאי תאכל היינו שאסור לחפוף עמה ולא לעשות שום מלאכה אלא לאכול אלא הא דקתני צמחונין היינו לאו שחייב לאכול צמחונין אלא שאם אוכל אז מותר לאכול אף צמחונין לא מקרי זה איבוד:

מה ביניהון. פי' בתלתן של תרומה בין ב"ש לב"ה דהא חפיפה מותרת לכ"ע בטמאה ושרייה אסור לכ"ע:

ומפרש א"ר מנא מגינה ביניהון. בש"א מוגג בידים טהורות ובה"א מוגג בידים טמאות. פי' דמגיגה בין חפיפה ובין שרייה:

תני זו דברי ר"י אבל ר"מ אומר בש"א כל מעשיהן בטהרה ובה"א כל מעשיהן בטהרה חוץ מחפיפתה מה ביניהון חפיפה ביניהן. פי' דלב"ש אסור לעשות בטומאה ולב"ה מותר:

מה ביניה. פי' בכרשינין של תרומה בין ב"ש ובין ב"ה:

ומפרש שיפה ביניהן. בש"א שפין בידים טהורות ובה"א שפין בידים טמאות. **תני זו דברי ר' יודא אבל ר"מ אומר שורין בטהרה ושפין ומאכילין בטומאה ובה"א כל מעשיהן בטומאה מה ביניהון שריה ביניהן.** פי' דלב"ש צריך להיות בטהרה ולב"ה בטומאה כצ"ל:

כדי לעשות עיסה ולחזור. פי' קאי על הא דקתני ונכנסין לירושלים ויוצאין ומפרש דהיינו כדי לעשות עיסה היינו מעט ולא בחנם אלא לעשות עיסה ולחזור ולא שיהיה שם לחלוטין:

מתני' דרשב"ג. פי' הא דקתני נכנסין ויוצאין:

ומשני הכא קל הוא. פי' משום הכי מותר להוציא:

ובלבד בעיסה של מע"ש. פי' הא דאמר ר"ט יתפרדו לעיסות היינו דוקא בעיסה של כרשינין הקילו מפני שאינו מאכל אדם. ובלבד בעיסה של מע"ש הקילו לערב ולא בחולין:

לדברי ר"ט. פי" דאמר יתפרדו לעיסות ולא קאמר יפדו היינו משום דסבר אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים וה"נ איירי לכלבים דאינו ראוי לאדם. **א"ר יונה נראין דברי חכמים.** פי' דסברי יפדו אף שאין פודין כו היינו הראוי לאוכל אדם כו' **ר' יצחק בר אלישיב בעי לר' טרפון אף בגדולין לא יפדו.** פי' כרשינין:

א"ר יונה וכן נוטי נטומי. מיותר וצ"ל א"ר יונה והוא שנטמאו. פי' הא דחכמים מקילין לפדות כרשינין אף שאין פודין היינו דוקא כשנטמאו אבל לא בטהורין אף בגבולין **כדי לשכר שני.** פי' הא דתלינן מה שליקט תחילה היינו למע"ש היינו לשכר שני דהיינו שירויח השני דהיינו שאם יאבדו השאר יהיו אלו שבידו תפוסין על מע"ש אבל לא בודאי תלינן ונ"מ כדמפרש לקמן שצריך להתנות. **והוא שליקט מכאן ומכאן.** פי' שליקט בערבוביא מעט מכאן ומעט מכאן אז אמרינן דמה שליקט ליקט למעשר שני:

הלכה ג

אבל אם ליקט על האומן. פירוש דהיינו שמתחלה ליקט כל האומן האחת ואחר כך התחיל אומן השני:

כבולל וחופן. פירוש דודאי לא נפל כל האומן ממע"ש אלא ודאי אף חולין מעורבין באותו האומן ולהכי לא תלינן הכל במ"ש:

אין בלילה אלא ביין ושמן. פי' אבל בשאר דברים לא מקרי בלילה ואף אם בלל כאילו לא בלל ומה שליקט ליקט למע"ש:

ר' יוחנן אמר עד כזיתים נבללין אם אינו גדול כל כך כזיתים קרינן שפיר נבללין אף שאינו יין ושמן:

מתני' פליגא על ר' יוחנן אם בלל וחפן לפי חשבון. פי' דמשמע דצריך דוקא חפן אבל בלילה לחוד לא מהני:

ומשני פתר לה כזיתים. צ"ל דהיינו מתני איירי באותן דברים הגדולים כזיתים דאז לא מהני בלילה לחוד אלא צריך חפינה ג"כ:

המתלקטים למע"ש והנבללים לפי חשבון. פי' דמקשי לר' יוסי בר פדייה דאמר אין בלילה אלא ביין ושמן והכא במתני' קתני הנבללין לפי חשבון ולא נקט במתני' כלל חפינה וכן קשה לר' יוחנן דמוקי מתני' בכזיתים שאז אין נבללין ובסיפא קתני והנבללין:

ומשני ר' יוסי בר בון סלקת מתני' כו'. פי' דמתניתין איירי גם בחפינה והא דנקט הנבללין היינו הנבללין והנחפנין והא דלא נקט חפינה משום דסמך אריישא דנקט אם בלל וחפן:

תניא בן עזאי אומר שתים. פי' שמחלל אותו הסלע שנתערב בחולין על שתי סלעים וכדמפרש לקמן:

מה בחלמא. פירש הראה לי בחלמא **כד ייכול לעולא בר ישמעאל קופרא שמינה**. פי' שיאכיל לעולא בר ישמעאל בשר שמן ועל התירוץ שהשיב לו למחר הראה לו כן:

מתוך שאתה אומר לו כן אף הוא דוחק א"ע ופודה אותן. פי' דהרי אסור לחללן שיקיים כן אלא חוזר ומחללן על אחד מאותן הסלעים לכך אמרו שצריך לכתחילה לחלל על שני סלעים כדי שיזרז א"ע לחזור ולפדות על הסלע ולא יקיים כן:

חזקיה אמר כשהוא מחללה עושה אותה כרעה. פי' אם מחלל על סלע שאינו יפה קאמר חזקיה כשמחללה פי' על הפירות או על פרוטות בירושלים עושה אותן כרעה דהיינו שא"צ ליתן פרוטות או פירות אלא כמו שנותן בעד רעה דהיינו לקולא:

וכשהוא מחלל עליה. פי' דהיינו בגבולין שהוא מחלל עליה פירות מע"ש או פרוטות עושה אותן כיפה ומחלל עליה פירות על הסלע כמו שמחלל היפה לקולא:

ויבור את הרעה ויעשה אותה כיפה. פי' דודאי בתחילה כשמחלל אותה על הסלע מעות צריך ליתן בעד היפה שבשתיהן דדילמא היא מעשר ובוודאי אין סלע יפה יוצא אם מחלל אותה כמו שמחלל את הרעה אלא הא קשיא לי דאח"כ כשבורר את סלע אחת משתיהן ומחלל עליה למה לו לברור את היפה יבור את הרעה ואפ"ה יחלל כל המעות שחילל בעד היפה. דהא אמרינן כשמחלל עליה עושה אותה כיפה. **ומשני אני אומר היא היתה מע"ש**. ומקשה. מפני מה לא יצא לחולין:

ומשני ר' יונה לא נתכוין לעשות חולין ברורים כו'. כל שאמרו בדמאי מחללן. פי' בריוח בודאי מחלל אותה בדוחק:

ומקשי והתנינן כו' הא כסף על כסף לא. פי' אפי' מדוחק ותנינן בדמאי מחללין אותו כסף על כסף ונחושת על נחושת כו':

ומשני ר' בא בר כהן הכי קתני כל שאמרו כו' כשם שמחללין כסף על נחושת. פי' בגבולין מדוחק כך מחללין זהב על כסף דסבר דכסף לגבי זהב כמו נחושת על כסף ודחי ליה:

רבי מפני מה מחללין. פירוש הא דמחללין כסף על נחושת היינו משום שלפעמים מותר לחלל אפי' בלא דוחק והיינו על זהב לבית הלל דסבר עושה אדם את סלעיו דינרין זהב ויחלל זהב על כסף:

מדברי שניהן למדנו שמחללין כסף על זהב ואין מחללין זהב על נחושת. פי' דבהא שניהם מודים מדאמר שכן מחללין שאין מחללין בפשיטות:

משמע ליכא דליכא מאן דפליג כצ"ל אבל בתחילה אף ב"ש מודו. פי' שמותר לחלל פירות על דינרי זהב:

ופריך מ"ט דבית שמאי. פי' כיון דבתחילה מודו אלמא דסבר דדהבא נמי טבעא וא"כ אמאי אסור לעשות מסלעין דינרי זהב:

ומשני הכסף כסף ראשון ולא כסף שני. פי' דסבר ב"ש שאסור לחלל כסף על כסף כלל אלא צריך להביא כסף ראשון לירושלים:

ומקשי והתנינן הפורט סלע ממעות מע"ש. פי' והיינו בירושלים:

וסברינן מימר המצרף סלע ממעות מע"ש. פי' דהיינו בגבולין אם בתחילה חילל על פרוטות ולבסוף רוצה לחלל על כסף אלמא שמותר לחלל על מטבע אחרת ואינו צריך להביא אותו מטבע עצמו שחילל בירושלים:

ומשני מאי כדון טעמא דב"ש עד כסף. פי' עד שלא בא לכסף מותר לחלל על מטבע אחרת אבל כיון שבא לידי כסף אסור לחלל על מטבע אחרת אפי' על זהב. **ואח"כ גרסינן רשב"ל עד פליגין ואח"כ גרסינן מ"ט דב"ש הכסף ולא זהב כל הסוגיא עד רשב"ל**:

וסברינן מימר המצרף. פי' היינו שרוצה לצרף הפרוטות שיש לו של מ"ש על סלעים. אלמא שמותר לחלל מע"ש על פרוטות:

ומשני היא כסף היא נחושת אבל לא זהב. דזהב אינו בכלל כסף אבל נחושת היא בכלל כסף:

הלכה ד

מתני' **הפורט סלע ממעות מעשר שני**. פי' דזה הכלל דבגבולין כסף על כסף אסור ונחושת על כסף מותר ובירושלים כסף על כסף אסור ונחושת על כסף מותר ולזה כשפורט סלע ממעות מע"ש היינו שרוצה לעשות מפרוטות של מע"ש סלע סברי ב"ש דצריך ליתן בכל הסלע מעות והיינו נחושת אבל כסף אסור ליתן דאסור לחלל חוץ לירושלים כסף על כסף וב"ה סברי כיון שנותן בשקל מעות נחושת אז מותר ליתן השקל השני אף ממעות כסף דהא עיקר החילול הם הנחושת על הכסף ואינו נותן הכסף אלא מפני שאין לו נחושת סלע שלימה וחכמים מקילין עוד לומר דאף אם יש לו פירות ורוצה לחלל אותן על כסף ואין לו כדי כסף שמותר ליתן עוד כסף ולחלל אותן על כסף והיינו כשאין בו בפירות כדי כסף לחוד אבל כשיש בו בפירות כדי כסף לחוד אף רבנן מודו שאסור ליתן כסף ולחלל אותן על כסף גדול וכדמפרש בגמרא דהיינו חצי דינר כסף וחצי דינר פירות מותר דזה מקרי לענין זה כמו פרוטות אבל אם הי' דינר שלם אלא שרוצה לחלל על השקל אסור וכן בירושלים להיפך כשרוצה לפרוט לעשותן פרוטות דסברי ב"ש דצריך בכל הסלע כן וב"ה סברי דשקל כסף מותר ליקח אגב השקל פרוטות ולא מקרי כסף על כסף והדנין לפני חכמים סברי דאף בשלשים דנרי כסף מותר ליקח אגב הדינר אחד של נחושת והשתא ב"ה לקולא ולא קשיא הא דלא תני במסכת עדיות גבי מקולי ב"ש:

[**גמרא מ"ט דשמאי גזירה שמא ישכח ויעשה אותה חולין**. פי' מ"ט דשמאי דמחמיר גם בירושלים ולא דריש היתר מאשר תאוה נפשך כסברת גמרא דידן. ומשני דאשר תאוה נפשך לא קאי אלא אמאכלים אבל במעות חיישינן שמא ישכח ויעשה חולין:

פרק ג

הלכה א

במה אנן קיימין אם באומר מכבר (**פי' בתחילה**) **משקה מעורב בו ואם באומר לכשישתה הלא למפרע חולין שתו. ומשני בשאומר מכבר לכשישתה.** ולכאורה אינו מובן כלל. ונראה שה"פ שאומר מכבר והא דקשה והלא משקה מעורב בו שאומר לכשישתה פי' מה שיהיה בפיו של טהורין אותן יהיו מע"ש. וכשישתה פי' מה שאני אשתה וא"כ אינו מעורב כלל וגם הוא מ"ש ואינו יכול לטמאותן. עכ"ל שנות אליהו]:

ה"ג תנן לא יאמר אדם לחבירו הילך יין ותן לי שמן אר"א דר' יהודא ור' נחמיה היא. פי' דסברי בפ"ח דשביעית לקח הימנו ככר בפונדיון כשאלקוט ירקות השדה אביא לך מותר ר"י ור"ן אוסרין וסברי דהא דאסרי ר"י ור"נ התם היינו משום דסברי דהוי חליפין ורבנן סברי שאין זה חליפין כיון שלא עשו כדרך חליפין והיינו בקנין סודר והכא דקתני במתני' דלא יאמר אדם לחבירו כו' היינו כר"י ור"נ ודחי:

מה אנן קיימין. פי' הא דאת מדמי לה להתם הא התם לא איירי בחליפין כלל דחליפין מותר בשביעית וע"ז מפרש מה אנן קיימין התם **אם באומר הא לך הב לי.** פי' דתיכף שנוטל ממנו נותן לו הא ד"ה מותר כדפרישית דבשביעית אינו אסור משום חליפין:

אם בההוא דא"ל הב לי ואנא יהיב לך. פירוש כשיהי' לי ד"ה אסור דהא כיון דלא אמר ליה שבודאי יתן לא סמיך דעתיה ולא הוי חליפין אלא כפריעת חוב בעלמא ופריעות חוב אסור בשביעית לכ"ע אלא באומר כו' ולא דמי כלל להכא:

ואנו אוכלין חביות שמן שיש לי שם לית פשיטא דהיא מותר. פי' הא לא קא מבעיא לן דודאי מותר:

אף במעשר בהמה כן. פי' הא מבעי לן מהו שיאמר לו העל בהמה זו ואנו אוכלין בשר שחוטה שיש לי שם מע"ש ע"י שמכירתה מותרת:

את אמר מותר מעשר בהמה. פי' כמו אבל מעשר בהמה שמכירתה אסורה אסור או לא ולא איפשטא:

הלכה ב

כדי שלא יבוא לידי פסול. פירש דמשמע שיפסל מהכל ולא מפני שממעט באכילתו לחוד חיישינן אלא דאף חיישינן שמא יהא אסור לאוכלו כלל משום שיפסל וע"ז בעי:

מהו לידי פסול. פי' מהו שיפסול מכח תרומה ולא יהא פסול מכח מ"ש:

ומשני שנפסל בטבול יום. ולכך קרי ליה פסול שיהא פסול מלאוכלו ולפדותו וכדמפרש **לאוכלו אין את יכול כו' ולפדותו אין את יכול כו'** כצ"ל:

שהוא טהור ד"ת. פי' מכח מע"ש אף שטמא מכח תרומה ואינו יכול לאוכלו מ"מ אסור לפדותו כיון שהוא סבור מכח מ"ש:

כך הוא ממעט באכילתו. פי' אם חיישינן ג"כ מה שממעט באכילתה דהיינו מתרומה וכדמפרש תרומה מותרת לאונן כו':

ומפרש אשכח תני. פי' דחיישינן לשניהם:

אין לוקחין שביעית בכסף מע"ש. פי' מפני שממעט באכילתה. פי' שצריכין לבער כשיכלה לחיה בשדה:

א"ר יוסי במחלוקת. פי' הא דאסור ליקח היינו לאו אליבא דכ"ע אלא לת"ק אבל לר"ש דמתיר ליקח תרומה בכסף מע"ש ה"ה דמותר ליקח שביעית בכסף מעשר שני:

א"ר יונה ד"ה היא. פי' אפי' ר"ש דמתיר מודה דאסור ליקח פירות שביעית מדמי מע"ש מפני שממעט באכילתו כדפי' והא דמתיר בתרומה ולא חש לשמא ימעט באכילתו היינו משום דאוכלי תרומה זריזין הן ויראו שלא יביא לידי טומאה כלל. ופי' אוכלי תרומה היינו בשעה שצריכין לאכול תרומה. זריזין הן וע"ז מקשי מנתערבו בבכורות. דליכא האי טעמא ואפ"ה מתיר ר"ש ולא חש לשמא ימעט באכילתו ומשני **אוכלי פסחים זריזין הן** וג"כ יראו שלא יבוא לידי פסול והביא ראיה מהא דהתירו להם:

לשלשל את הפסח לתנור עם חשיכה. ולא חייש לשמא יחתה אלמא משום דבני חבורה זריזין הן:

אלא על תחילת הקדשות. פי' דהיינו אותן שקידש מתחילה אבל אי פדה ולקח אחר מדמיו ורוצה לפדות אין צריך להוסיף חומש ואמר:

ותני כן מה בהמה טמאה מיוחדת שהיא תחילת הקדש פי' שאינה יכולה להיות סוף הקדש שאינה יכולה להיות קריבה ע"ג המזבח אף כל כו':

שלמים שלקחן בכסף מעשר. פי' משום דהוי תחילת הקדש דלשלמים היא תחילת הקדש. **שלמים שלקחן מדמי פסח כו' מוסיף חומש**. פי' משום דלשלמים הוי היא תחילת הקדש:

א"ר מנא פסח צורכה מעשר לא צורכה שלא תאמר. פי' הא דפסח צריכה היינו שלא תאמר הואיל ופסח משתנה לשם שלמים. פי' הואיל ומתחילה היה פסח ופסח משתנה לשם שלמים הוי כמו שלמים והשתא שלקחן מדמי פסח הוי כמו הקדש שני דהיינו שלמים שהוממו ופדאן ולקח מדמיהן שלמים שאם הוממה ופדאן שאינו מוסיף חומש לכך אשמעינן הכא דא"פ מוסיף חומש דהא לשלמים הוי היא תחילת הקדש:

ה"ג א"ר הונא לר"ש דאמר אין עושה תמורה ושינה בה. פי' בקרבן אחר אם המיר בו פעם אחת אין ממיר בו פעם ב':

המיר בו ועודהו פסח אין ממיר בו ועודהו שלמים פי' אם הי' פסח והמיר בו ואח"כ הי' בו מום ופדאו ולקח מדמיו שלמים אין ממיר בו עוד דסבר דכיון דפסח משתנה נמי לשם שלמים הוי פסח ושלמים כמו הקדש אחד ולפיכך אם המיר בו פעם אחת אין ממיר בו עוד **ומקשי ר' מנא ולא דמי הוי ר' שמואל בר חייא מדמי לה** פירוש הא הוא מדמי לה שלמים שלקחן מדמי פסח לשלמים שלקחן בדמי מעשר מה שלמים שלקחן מדמי מעשר ודאי הוי כמו תחילת הקדש וממירין בו אף שלקחן מדמי פסח הוי תחלת הקדש ואף אם המיר בו ועודהו פסח ממירו בו ועודהו שלמים:

והוממו ופדאן עוד אין חוזרין לכמות שהי' להעשות שני כצ"ל:

ר"ז ור' (**מילא**) [**הילא**] **תרוייהו בשם ר"י בר' חנינא אמרין** פי' דמפרש טעמא אמאי אין נעשין שני ותיבת חד אמר מיותר כאן **שלמים שלקחן בכסף מעשר פקעה מהן קדושת מעשר**. פי' בשעת לקיחה וא"כ לפ"ז אף שפדאן אח"כ אינו נעשה שני **אבל בתרומה אינו כן כו' חד אמר משנה שוברת**. פי' מתני' דידן דפריך ר"ש אם היקל בזבחי שלמים שהוא מביאן כו' לא נקל כו' ואם כדבריך שסובר דתיכף משלקח שלמים פקעה ממני קדושת מעשר ה"ל למימר מה אם היקל בשלמים שכן פקעה ממנה קדושת מעשר אבל בתרומה שלא פקעה ממנה [קדושת מעשר] האיך ניקל כיון שמביאה לידי פסול:

וה"פ משיבין דבר שפקעה ממנו קדושה כו'. פי' האיך משיב מדבר שפקעה ממנו קדושה כו' וכדפי'. **וחרנא אמר לית הדא תברא**. פי' ממתני' ליכא ראיה כלל דאדרבא משיבין דבר שפקעה ממנו קדושתו כו':

שהוא אומר לו איבדת קדושתך. פי' דאם היקל אפי' בזבחי שלמים שהוא מביאן כו' ומפקיעין כל קדושתו כל שכן שנקל בתרומה שאינו מפקיע כל קדושתן שמותר להקל כו':

הלכה ג

אף הפירות נכנסות ויוצאות. מפרש בירושלמי דהיינו דוקא **כדי לעשות עיסה ולחזור**. פי' דדוקא מעט ואפילו המעט חייב דוקא לחזור ולא לחנם אלא כדי לעשות עיסה:

זאת אומרת ירושלים עשו אותה כחצר בית שומירה. פי' מדקאמר במתני' דפירות שנגמרה מלאכתן תופסן מחיצה לענין שצריכין לחזור מעשר שני שלהם לירושלים מפני שכבר נטבלו למע"ש והרי לא ראו פני הבית אלא ודאי ירושלים עשו אותה כו':

א"ר יונה בדין הוא אפי' בתים ששם לא יטבלו. פי' והאיך את [אומר] דירושלים טובל אלא ודאי לענין זה עשה אותו כחצר בית שומירה דהיינו לענין ליתפס מה בית שומירה טובלת אף זו תופסת לענין שיצטרך לחזור מע"ש שלה כיון דמדאורייתא נטבלת:

אם התרו בו משום שני לוקה. פי' אף שלא הפריש ראשון הוי טבל לשני דאל"כ לא הי' נתפס ומקשי מב"ש דסברי דאף בשלא נגמרה מלאכתו יחזור מע"ש שלה דהיינו שנתפסו [בתוך] המחיצות אף שהתם ודאי אינו לוקה אלא ודאי חומר הוא כו':

הפריש עליו שני ממקום אחר נפסד. פי' אי אמרינן כיון דתפסתן מחיצה צריך להפריש דוקא מניה וביה או לא:

כולו נתפס או לא נתפס כו'. פי' מי אמרינן כיון שתפסתן מחיצה הוי כמו שנפרש המ"ש ואסור להפריש ממנה על מקום אחר או לא פי' כיון שלא הפריש עדיין מותר להפריש ממנה על מקום אחר:

הא סלי תאנים לאכילה. פי' דקאי על מתני' דקתני סלי ענבים לגת משמע הא סל (ענבים) [תאנים] לאכילה:

לא הדא אמרה סלי תאניס לאכילה וסלי ענבים לאכילה גמר מלאכה הן כו' כצ"ל:

אמרו ב"ה לב"ש. פי' דקאי על סיפא דסברי דלא פליגי ב"ש אלא על דבר שנגמרה מלאכתן אבל פירות שלא נגמרה מלאכתן אף ב"ש מודו דיפדה ויאכל בכ"מ וע"ז אמרו ב"ה לב"ש:

אי אתם מודים כו' אמרו להן ב"ה אף פירות שנגמרה מלאכתן יכול להוציא עליהן שני למקום אחר כו' כצ"ל:

הדא פשיטא שאילתא דר' זעירא. פי' דבעי לעיל אם אחר שתפסתן מחיצות מותר להוציא שני ממקום אחר והכא משמע דמותר:

נתנו להם פירות. פי' שנזדמן להם פירות טבלים ובקשו לפדות היינו שבקשו להפרישן ולפדותן בירושלים:

אמרה להם חדא סבתא אבוכון לא הוו עבדין כן אלא שהי' מפקין חוץ לחומה. פי' שהי' מוציאין הפירות כשהן בטבלן חוץ לחומה ושם ה' מפריש ופודה אותן והשתא מפרש במאי פליגין:

סבתא הוה סברה מימר רואין את המחיצות כאילו עולות. פי' דאף השתא שאין שם מחיצות רואין אותה כאילו יש לה מחיצות ולפיכך סברה שאסור לפדות בירושלים עצמה ואילו רבנן הוי סברין מימר אין רואין את המחיצות כאלו עולות והוי השתא כמו שאין שם מחיצות ולפיכך מותר לפדותה אף בירושלים. והשתא מפרש אמאי לסבתא

מותר כיון שהיא סוברת דרואין את המחיצות כאלו עולות וא"כ כבר נתפסו [בתוך] מחיצות ומאי מהני מה שמוציאין מירושלים אח"כ ולזה משני:

דסבתא הוי סברה כר"ש בן יהודה. פי' שסובר דאף משנגמרה מלאכתו סובר ב"ה שאין המחיצה תופס בטבל:

ואילו רבנן הוין סברין מימר כת"ק. פירש שסובר דתיכף משנגמרה מלאכתן אף בשעת טבלן תופס המחיצה ולכך לא רצו להחמיר על עצמן להוציאן חוץ לעיר ולפדותן דמ"נ אם מחיצות כאלו עולות אף בחוץ אסור שכבר תפסתן מחיצות ואי אינן כאלו עולות אף בפנים מותר:

ר' פינחס מסאב לי' ופדאה לי' דחושש לדין ולדין. פי' שהי' ר' פינחס חושש שמא מחיצות כאלו עולות ושמא כת"ק דאף בטבלן תופס המחיצה ולהכי אסור לפדותן אף בחוץ ולהכי הוצרך לטמא אותן ולפדותן בפנים:

הלכה כדברי התלמיד. פי' רשב"י:

ובלבד בפירות שהן טבולין לדמאי. פי' הא דקתני ויוצא ונפדה לא מצי איירי אלא בפירות טבל אבל לא דמאי עצמו וקמ"ל דאף לת"ק דסבר דאף בטבל תופסתן מחיצות:

מודה בטבל של דמאי עצמו. פי' דהיינו מעשר של דמאי לאו [לא] והיינו לענין שלא יפדה אבל לצאת מותר אף בפירות דמאי כדקתני במתני' בהדיא הדמאי נכנס ויוצא ולא קתני תפדה ומשמע התם דאיירי בדמאי עצמו דקתני התם אין לו חומש והכל בדמאי עצמו:

הלכה ד

ה"**ג תיכף בגמ' תני לחומרין**. פי' מה שב"ש סובר דבין שפתחה לפנים ובין שחללה לפנים הכל כלפנים היינו לאו לכל הדינין אלא לחומרין וכדמפרש לקמן אבל ב"ה שסובר מכנגד החומה ולפנים כו' היינו בין לקולא בין לחומרא:

אח"כ גרסינן תניא אמר ר' יוסי זו משנת ר"ע אבל דברי חכמים בתי הבדין כלשכות והכל הולך אחר פתחיהן. פי' דאף ב"ה סברי שהכל הולך אחר פתחיהן וע"ז גרסינן **אר"א ולחומרין** פי' הא דסברי ב"ה דהכל הולך אחר פתחיהן היינו לחומרא ולא לכל הדינין ומפרש מהו לחומרין:

א"ר יונה בתי הבדים שפתחיהן לפנים כו' ותיבת הדא דתנינן תמן מיותר:

מכנגד החומה ולחוץ אין אוכלין שם קדשים קלים כלחוץ פי' כאילו היו חוץ ואין פודין שם מע"ש כלפנים:

פתחיהן לחוץ כצ"ל מכנגד החומה ולפנים אין אוכלין שם ק"ק כלחוץ ולא פודין שם מע"ש כלפנים:

תניא בנויות בקודש ובחול ופתוחות לקודש. פי' אלשכות קאי **תוכן קודש וגגותיהן חול מכנגד הקדש ולקודש קודש מכנגד החול ולחול חול פתוחות לחול תוכן חול וגגותיהן מכנגד הקודש ולקודש קודש מכנגד החול ולחול חול בנויות בקודש ופתוחות לקודש ולחול כולה קודש**. פי' כיון דפתוחות לשניהם אזלינן בתר המקום שעומד שם הבנין:

בנויות בחול ופתוחות לקודש ולחול כולה חול א"ר יעקב בר אחא הן דאת תאמר תוכן קודש כו' כצ"ל:

אוכלין שם ק"ק ושוחטין שם קדשים קלים כו' כצ"ל:

ותני כן לשכה שהיא בנויה בשווי חומת העזרה כו' כצ"ל:

הלכה ה

אם בקירוב מקום כתיב כי ירחק ממך המקום. פי' דמשמע דוקא בריחוק מקום אתה פודה ואי אתה פודה בקירוב מקום:

אלא מהו לא תוכל לאכלו. פי' מכח טומאה:

וכתיב ונתת בכסף. פי' דמשמע דאף שאין ריחוק מקום דהיינו בירושלים כיון שאסור לאכלו מותר לפדותן:

אב הטומאה ד"ת. פי' מה שקרא במתני' אב הטומאה היינו מה שנטמא מד"ת אף בראשון וולד הטומאה היינו מה שנטמא מדבריהן ואף שהוא טהור מדאורייתא כו' מותר לפדותו ולאכלו לב"ש בפנים ולב"ה מבחוץ היינו משום שאינו יכול לאכלו משמע להו מאיזה טעם שיהיה בין שתהי' לאסור לאכול מדאורייתא בין מדרבנן מותר לפדותו:

וקשיא על ב"ש לר' יוחנן. פי' דסובר דולד הטומאה נמי מדאורייתא:

מה בין אב הטומאה בחוץ לולד הטומאה. פי' כיון ששניהם מדאורייתא ושניהם נטמאו בחוץ מה בין אב הטומאה לולד הטומאה:

ומקשי הגמרא ועל דב"ה לית הדא מקשי. פי אמאי לא מקשי ג"כ על ב"ה לדברי ר' יוחנן פי' דגם ב"ה מחלק ביניהם בין אב הטומאה לוולד הטומאה והיינו כשנטמא בפנים ולר' יוחנן הא אין חילוק ביניהם כלל כיון ששניהם נטמאו בפנים ושניהם מדאורייתא אמאי באב הטומאה יפדה ויאכל בכ"מ ולא בולד הטומאה:

ומשני לא הוו בה רבנן אלא על דבר קפרא. פי' דרבנן לא התחילו להקשות אפילו על ב"ש אלא אליבא דבר קפרא אבל אליבא דר' יוחנן לא התחילו להקשות דבודאי קשה

אליבא דר' יוחנן בין לב"ה ובין לב"ש והשתא מפרש האיך מקשה מני' אליבא דבר קפרא דמקשי אליבא דבר קפרא על ב"ש דבש"א הכל יפדה כו':

מה בין אב הטומאה בין בחוץ בין בפנים זה וזה לא דבר תורה היא. פי' כיון שנטמא מד"ת מה בין בפנים כו' דאפי' אי נטמא בפנים נמי יהא מותר לפדות ולאוכלו מבחוץ. ומשני הא דאסור להוציא כשנטמא בפנים אפי' נטמא מד"ת היינו טעמא כדמפרש בגמרא שלא יהו אומרים ראינו מעשר שני שנכנס ויוצא:

ומקשה מעתה לא יפדה. פי' אפילו לאכול בפנים וה"ה דהוה מצי להקשות דאפי' נטמא בחוץ נמי נגזר אלא דחדא מינייהו מקשה:

שלא יהו אומרים ראינו מע"ש נכנס לירושלים ונפדה כו' כצ"ל ומשני קול יוצא ליוצא. פי' ולכך גזרינן ואין קול יוצא לפדיון:

ומקשי מה בין בפנים ומה בין בחוץ. פי' כיון דאמרת שאף שנטמא מד"ת מ"מ אסור להוציא מכח גזירה א"כ אף כשנטמא בחוץ נמי נגזור. **ומשני אלא** כלומר דלא צריך השתא כל טעמא דשמא יאמרו ראינו מע"ש נכנס לירושלים ויוצא אלא היינו טעמא בשעה שנטמא בפנים מחיצה תופסתן ובשעה שנטמא בחוץ אין מחיצה תופסתן פי' מעיקרא בשעה שנטמא לא נתפס במחיצה כלל ולפיכך מותר להוציא אחר פדיון לחוץ:

ומקשי ועל דב"ה לית הוא מקשי. פי' אמאי לא מקשי ג"כ לב"ה אליבא דבר קפרא דב"ה סבר הכל יפדה חוץ משנטמא בולד הטומאה בפנים כו'. פי' כיון דאיירי שנטמא בולד הטומאה שהוא טהור מדאורייתא אמאי כשנטמא בחוץ יפדה ויאכל בחוץ וכשנטמא בפנים לא:

ומשני כשהכניסן הכניסן על מנת שלא תתפסם מחיצה. פי' כיון שנטמאו כשהיה עדיין בחוץ לא הכניסן אלא על מנת שלא תתפסם מחיצות ולפיכך מותר להוציא אבל כשהכניסם בעודם טהורים ואח"כ נטמאו לא שכבר תפסתן מחיצות כשהיו טהורים ומייתי ר' זעירא ראיה מיניה על מע"ש טהור כו' בהא ה"נ טהור ד"ת ומקשי ר' יונה:

טהור ואת אמרת הכין. פי' דכיון שהוא טהור אמאי מותר להוציא וזה אין סברא שיהי' תלוי בדעתו תפיסת מחיצות והיינו אם הכניס אדעת שלא יתפסו במחיצות שיהיה מותר לפדות אפי' דיעבד ותיבת ד"ת מיותר:

ומשני אלא כיני עבר ופדאו פדוי. פי' דלענין זה מהני כשהכניס אדעת שלא יתפסו במחיצות שאין המחיצות תופסות לענין שאם עבר ופדאו שיהא פדוי אבל לכתחילה ודאי לא יפדה ולהכי כשנטמא אפי' טומאה דרבנן יפדה אפי' לכתחילה:

ר' יעקב דרומייא עד ר' דייא בר אדא מיותר:

נטמא בולד הטומאה ופדאו וחזר ונטמא באב הטומאה מהו. פי' דהיינו אליבא דב"ה דסבר דיש חילוק בין נטמא באב הטומאה לנטמא בולד הטומאה כשנטמאו בפנים והיינו כשנטמאו בולד הטומאה יפדה ויאכל בפנים וכשנטמא באב הטומאה מותר להוציא לחוץ:

וע"ז בעי אם בתחילה נטמא בפנים בולד הטומאה ופדאן. פי' לאכול בפנים ולא להוציאן לחוץ ואח"כ נטמא באב הטומאה דהשתא מותר לפדותן ולהוציא לחוץ ומיבעי ליה אם רוצה להוציא לחוץ אם צריך פדיון אחר או לאו:

ומשני א"ל אם היו המעות הראשונות קיימות כו' כצ"ל:

ואין לוקין על המעות השניות כו' **כצ"ל** ותי' על המעות הראשונות מיותר כאן דכיון שמותר לפדותן ולאכלו בתורת חולין בטומאה ודאי מדאורייתא הוא פדוי ולוקין עליו אבל על המעות השניות ודאי אין לוקין שכבר פדאו הוא מדאורייתא ממעות הראשונות והשתא מבעי **אף ללקוח כן**. פי' דלקוח בכסף מע"ש שנטמא יפדה אבל כ"ז שלא נטמא לא יפדה כמו בירושלים וסבר הגמ' דלב"ה גם כאן יש חילוק דהיינו אם נטמא בולד הטומאה אחר שלקח יפדה ויאכל בפנים ואם באב הטומאה יאכל בחוץ והשתא מבעי לי' אם בתחלה נטמא בולד הטומאה ופדאן כדי לאכול בפנים. ואח"כ נטמא באב הטומאה ורוצה לאכול בחוץ אם צריך לפדות פעם אחרת או לא ופשיט ר' מנא שהדין כמו בירושלים כו':

הלכה ו

צבי שלקחו בכסף מעשר יקבר ע"י עורו. פי' משום שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים:

רש"א יפדה. פי' משום דסבר פודין את כו' וגם סבר דבקדשי בדק הבית לא בעינן העמדה והערכה ונראה למורי שיש טעות כאן ור"ש קאי אלקחו חי ושחטו דאין כאן אלא טעם דהעמדה והערכה דהא מותר ג"כ לאכלו וא"כ איכא למימר דר"ש לטעמי' דסבר בתמורה בפ' יש בקדשי המזבח שא"צ בקדשי בדק הבית העמדה והערכה אבל אין פודין אפשר דאף לר"ש אית לי':

המשאיל קנקנים למעשר שני. פי' שפירש שאינו אלא משאיל אפי' קרא שם אחר שגפן לא קנה מעשר:

זלף לתוכן. פי' סתם בהא אזלינן אחר הגפינה אם גפן תחילה כו':

חוץ מקנקני' יצא הקנקן לחולין. פי' כשפירש בפירוש שהקנקנים ישאר שם חולין:

יצא הקנקן לחולין. פי' אפי' החבית:

מ"ט דר' יהודא. פי' דסבר יקבר ואינו נפדה ומפרש:
כסף ראשון ולא כסף שני. פי' היינו הכסף שנותנין בעד הפירות הראשונים שיקראו לשם מעשר:
ולא כסף שני. פי' שאין הכסף תופס על הפירות השניים דהיינו מה שניקחו בכסף מעשר דהוי אותן הפירות שניים למעשר דבתחילה הפריש פירות ופדאן ואח"כ לקח פירות אחרים:
צבי עשו אותו כקדשי בדק הבית לטעון. פי' צבי הנלקח בכסף מעשר שני עשו כקדשי בדק הבית לטעון פי' לענין שיהא טעון העמדה והערכה פי' כמו דהתם פליגי ר"ש ורבנן כן הכא פליגי:
אלולי דאמר ר' יוסי בשם ר' יוחנן. פי' גבי צבי שטעון העמדה והערכה:
חיה טהורה אינה טעונה העמדה והערכה. פי' הייתי אומר שחיה טהורה כו':
בהמה טמאה לא. פי' ואם חיה טהורה אינה טעונה בהמה טמאה טעונה בתמיה וגלי לן בחי' טהורה שטעונה אבל בבהמה טמאה כדקאמרינן מעיקרא שאינה טעונה דלא גלי לן כלל:
ומקשי ר' הילא והתני. פי' דכיון דמקיש לבהמה טמאה דמה בהמה טמאה כו' משמע דאף בהמה טמאה טעונה העמדה והערכה דאם בהמה טמאה אין טעונה העמדה והערכה א"כ האיך יליף מניה שאם הקדיש ומתה שיכול לפרוש דלמא שאני בהמה טמאה דאף שמתה אח"כ נמי מותר לפדותה אלא ודאי בהמה טמאה טעונה העמדה והערכה:
א"ר יוסי מתני' אמרה כן. פי' דבהמה טמאה אינה טעונה העמדה והערכה:
חמור מועלין בה ובחלבה. פי' היינו החלב שלה:
וחלב לאו במיתה. פי' דהא ודאי איירי במותה שאז יכול למעול בחלב אחר שהוציא ממנה אבל בחיי' האיך יכול למעול בחלב. אלא ודאי הא דקתני מועלין בה היינו במיתה:
וכל שאין פודין אין מועלין בו. פי' אלא ודאי שאף במתה פודין:
אין תפתריניה בחלבה. פי' בחלב שלה ואיירי בחייה שהרי יכול להוציאו ממנה בחייה אבל בחלב באמת אפשר שאין מועלין בו:
ומפרש לית יכול דתנינן חמור. פירש ולא חמורה וחלב בחמור מי איכא:
ומשני תפתר כר"ש. פי' באמת לרבנן דסברי בקדשי בדק הבית טעונה העמדה והערכה אף בהמה טמאה טעונה ומתניתא ר"ש דסבר דקדשי בדק הבית אינה טעונה העמדה והערכה ולעולם בחלב איירי ולאחר מיתה ומועלין לר"ש מפני שפודין אותה:

ומקשי אין כר"ש ל"ל חמור אפי' שאר כל בהמה וחיה. פי' הא ר"ש סבר שא"צ העמדה והערכה בקדשי בדק הבית כלל ואפי' בהמה טהורה אין צריך אלא ודאי אף לרבנן בהמה טמאה אין צריך ומסייע לר' זעירא:

אמרה תורה פורטיהו במקדש. פי' מפרש הטעם אמאי אחר שגפן קנה מעשר ומפרש דפורטיהו במקדש צריך לפרוט הכסף על נחושת להוציא אותן לחולין וגם אם יש לו אוכל אותן הפירות לבד ובגבולין צריך ליכנס דהיינו אם יש לו פירות מכנס אותן ומביאן לירושלים:

מה במקדש כשפורט אותן. פי' המעות וקונה בעדה פירות:

יצא קנקן לחולין. פי' הרי הקנקן טפל ליין ויצא לחולין ולא אמרינן דהוי כמו שלוקח קנקן לעצמו אף בגבולין הוי הקנקן טפל למעשר ונתפס ג"כ למעשר:

כיני מתני' אם עד שלא גפן כו'. פי' הא דקתני במתני' לא גפן היינו שלא גפן בשעת קריאת שם. אף שגפן אחר קריאת שם. דזה הכלל דאחר שגפן הוי הקנקן והיין אחת וכי קרא שם קאי שם מעשר גם על הקנקן אבל כי לא הי' גפן בשעת קריאת שם הרי לא קאי שם מעשר אלא על היין לבד ואח"כ אפי' גפן לא נעשה הקנקן מעשר וכן גבי לעלות בא' ומאה נמי עולה כל זמן שלא גפן עד שלא קרא שם דהא כיון שלא קאי שם תרומה על הקנקן הרי לא נעשית התרומה עצמה דבר שבמנין אלא מכח הקנקן ולכך בטל:

אם עד שלא גפן קרא שם. פי' אם רצה לקרות שם עד שלא גפן אז תורם מא' על הכל כו':

אבל בשל שמן כו'. פי' דשמן א"צ כל כך לקנקן גפין כמו יין:

מה בינה לחמשה שקין בגורן כו'. פי' מה בין יין בקנקנים לחמשה שקין אלו חמשה שקין כו' פי' דמקשי על ב"ש דאמר שצריך ג"כ לערות ובפתיחה לחוד לא מהני כבגפן תחילה ועליה מקשי מאי חמשה שקין שאף שאינו מערה נחשב ג"כ דבר המוקף ולא מסתברא ליה לחלק בין משגפן תחילה ובין לא גפן:

ה"ג ר' בא אמר אחרונה. פי' הא דמקשי לב"ש לא מקשי אלא על האחרונה דהיינו מאי דסבר ב"ש דאינו תורם ומעשר מזה על זה אלא כשמערה לתוכו אבל על שאר דברים היינו הא דחשיב דבר שבמנין וגם לא יצא לחולין עד שיערה לתוכו לא מקשי מידי מחמשה שקין:

וריב"ל אמר אף על הראשונה הושבה. פי' כיון דחזינן בחמשה שקין דחשיב מוקף אף שאינו מערה ה"ה גבי קנקנים שהיו מגופנים כיון שנפתח חשיב מוקפות וכמו שלענין מוקפות חשיב כיון שנפתח וא"צ לערות ה"ה לענין שיצא הקנקן לחולין וגם לענין לעלות בא' ומאה נמי כיון שנפתח בטל לי' מה שהי' מוגפות:

אם אמר יש לי רביעית חולין בחבית זו כו' פי' שלא עשה את כל הקנקן מעשר:
יצא קנקן לחולין. פי' הקנקן שיור לאותו רביעית ולא קנה מעשר ומייתי ראי' ממתני'
חבית זו אני מוכר לך חוץ מקנקנה. פי' שקנקנה דאחד יהא חולין:
יצא קנקן. פירש החביות:
לחולין. פירש שדרכן היה להעמיד כמה קנקנין בחביות ולמכור החביות:
הדרן עלך לא יאמר אדם:

פרק ד

הלכה א

הא בתחילה אסור. פי' להוליך ממקום היוקר למקום הזול:
ובפירות מע"ש. פי' היינו אחר שהפריש מעשר שני:
אבל בפירות שהן טבולין. פי' שעדיין לא הפריש:
אפי' לכתחילה מותר. פי' להוליך למקום הזול ושם יפריש:
ומייתי ראי' מרבי דה"ל פרי הכא ופרי התם. פירש במקום הזול:
וקבע מעשר דהכא. פי' המעשרות שהי' מגיע מפירות שהי' כאן:
תמן. פירש על פירות שהי' התם:
ומפריק לי' הכא כשיעורי' דתמן. פי' שהיה פודה אותן הכא כשער הזול שהי' התם. כיון שהפירות היו התם כיון שמותר להפריש מפירות ששם על פירות דהכא כ"ש שמותר להוליך אותן הפירות דהכא להתם:
מתני עד תני אבא חלפתא בר קירא. מיותר כאן וצ"ל למטה אחר חילפו בר קורייא אורי לן:
תני אבא חילפא בר קירייא בד"א כו'. פירש הא דקתני במתני' פודהו כשער מקומו פי' שהוא עכשיו **היינו בוודאי**. פי' מ"ש של ודאי **אבל בדמאי** פי' מ"ש של דמאי **בין ביוקר והוזלו**. פי' שהי' במקום היוקר ואח"כ הוזלו ופי' שהולך למקום הזול:
בין בזול פי' שהיה בתחילה במקום הזול ועכשיו הי' במקום היוקר:
מוכרו בזול. פי' בשניהם לקולא. ומיבעי לי' מפני מה:
אי משום שנראה להמכר בזול. פי' דהיינו כשהי' במקום הזול:
או משום שיכול עתה להחזירו למקומו. פי' לכך הוי כמו שהוא עכשיו התם כיון שהי' התם. וגם עכשיו יכול להחזירו למקומו:
מאי נפיק מביניהון חזרו והוקירו במקומו. פי' עכשיו גם במקומו הוקירו:

אין תימר מפני שהוא יכול להחזירו למקומו הרי הוקירו. פי' ואף כשמחזירו אינו יכול לפדות בזול אין תימר כו':

כהדא ר' חייא תיבת כהדא מיותר:

מפרקין אילן נקלווסירה דהכא תמן כשעריה דהכא. פי' שהי' פודה אותן הפירות של הכא ויתן כשער דהכא. פי' משום דהוי ממקום הזול למקום היוקר ובדמאי בזול והוקרו פודין אותו כשער הזול:

אמר מאן הורי לן. פי' לעשות:

חילפא בר קורייא דהוא סבר כן כדפרישית:

והשתא גרסינן תני בין ביוקר והוזלו בין בזול והוקרו. וקאי על מתני' דקתני פודין מע"ש כשער הזול כן גרס בירושלמי כשער בכ"ף ולא כגמרא שלנו שהיו גורסין בשער הזול והיינו בבי"ת דהיינו שמותר להמתין מלפדות מע"ש עד שיהי' שער הזול וכדמפרש לקמן בסמוך בטיהרא טהורה בתקופת תמוז כו' או בערובא שובתא כו' אבל אותה הברייתא סברה כשער הזול פי' דהיינו אם הפריש מע"ש בשער הזול ואח"כ הוקרו פודין בשער היוקר כשער הזול והשתא מפרש דלעולם פודין בזול בין ביוקר והוזלו בין בזול והוקרו:

וע"ז מקשי ניחא ביוקר והוזלו. פי' דהשתא עומד בשער הזול אבל בזול והוקרו והשתא עומד בשער היוקר ופודה כשער הזול אמאי:

ומשני לכך הקילו לפדותן בזול. היינו משום שיכול להערים ולפוטרן מן החומש ולכך השתא כשנותן החומש. החומש משלים לשיעור המקח ולכך הקילו אף כשאינו נותן החומש:

תני משתכר הוא בשקל עד רביעית. פי' שיכול לחלל על השקל רביעית יותר משויו:

והשתא מפרש דינרא הכא בתרין מנין. פי' קרוב לשתי מאות פרוטות דהיינו קצ"ב ובאדבאל בתרין מנין וחמשין:

והוא בעי מיתן חמשין ומיסק. פי' שא' רוצה ליתן כאן להלוות לו הדינר שילך להתם כשער דהתם דהיינו שהוא נותן לו כאן תרין מנין וחמשין והיינו שנותן לו נ' זוז יותר ממה שהולך כאן ואין בזה משום ריבית דאיירי כגון שקיבל זה האחריות עד שמגיע להתם דיהב לי' הכא בתרין מנין וחמשין פי' דהוא מחלל הכא ג"כ בתרין מנין וחמשין אבל יותר מרביעית לא הקילו אף שהוא יכול ליטול כאן כך ולהלוותן להוליך לשם כיון שכאן אינו הולך בסך זה:

אין פודין מע"ש לשם שני. פי' כשמוכר מע"ש בחו"ל דהיינו דרך חילול שהמעות יהיו נתפסין בקדושת מעשר והפירות יצאו לחולין לא יהא מוכר לשם שני פי' אינו רשאי

לומר שהוא מוכר שני אלא חולין משום בזיון ואח"כ אשמעינן אפי' הכל יודעין שהוא שני אפי' כן אינו רשאי למכור אלא בתורת חולין:

תני אין קובעין מעשר שני אלא ממין על מינו ולא כן מה אנן אמרין. פירוש ולמה ליה למימר וכי ה"א שם שקובעין ממין על שאינו מינו:

קובעין מן החטין על השעורין וכו'. פי' בתמיה:

ומשני לכן צריכה כו':

רבי הי' לוקח קישואין בכורות למלכות. פי' מה שנתבכרו תחילה הי' לוקח אחד אחד וקבע מע"ש שלהן על כל עוקץ. פי' שלא הי' ממתין להפריש על כלם אלא מיד כשהי' קונה אחד הי' מפריש על אותן א' בה גופו וקבע לי' מקום אצל העוקץ:

וראה אותן כאילו הן חתוכות. פי' בשעת פדייה הי' פודה אותן כאלו היו חתוכות שנמכרות בזול:

ומקשי שלימות ואת אמרת חתוכות פי' הרי השתא עדיין לא נחתכו ואת פודה אותן כאילו חתוכות:

א"ר יונה ויאות. פי' שפיר הוא מקשי **אלו שנים כו' אלא עי"ז ועי"ז נמכר ביוקר**. פי' שאנו שמין כולו ונותנין לזה חלק עשירי וא"כ אף הכא כן:

כהדא ר"ש בר רבי. תיבת כהדא מיותר:

מקפיד על אלין דרומייא דהוי מזלזלין בהון. פי' שתי' חותכין איתן כדי שיהא פודין אותן בזול:

נסתון בר קפרא (וקרטמון) [**וקרטטה**] **קומוי**. פי' שהיו לוקח בר קפרא וחתך כל הפירות שלהם. **ואמר טב הוא כלום כו'**. וכי יפה היא עכשו לכם שחתכתי לכם כל הפירות גם לגבי מעשר אינו יפה לזלזל כ"כ ומיבעיא ליה **עד כדון כו' מילי'** (**מקרטמה**) [**מקרטטה**] **וטבא**. פי' אותן שכשחותכים אותם הם יפים אלא שאינן מתקיימין כ"כ ולכך הם נמכרים בזול אם מותר לחתוך אותן ולא איפשטא והא דזלזלו כ"כ היינו לפי שהי' בזיון והי' הפדיון הולך לאיבוד ומכאן יש לסתור אותן הסברות שפודין עכשיו נטע רבעי על ש"פ כיון שהולך לאיבוד דהכא משמע דאפ"ה צריך לחלל בשווי וכן גבי תרומה אין לעשות כאותן שסוברין כיון דהשתא הולך לאיבוד אוקמינן אדאורייתא דחטה אחת פוטרת כל הכרי דהא אמרינן בהדיא במתני' תרומה טמאה אחד מששים אף שהיא הולכת לאיבוד וד"ל:

ריב"ל אמר אין פודין מע"ש אלא בשווי. מיותר כאן. וצ"ל למעלה תיכף אחר ולפוטרו מן החומש וה"פ דריב"ל פליג אברייתא דמשמע דפודין בשער היוקר כשער הזול וריב"ל

פליג וסבר שאין פודין אותו אלא כמו ששוה באותו זמן שהוא פודה אלא שמותר להמתין מלפדותו עד שיהי' שער הזול כמו שמפרש לקמן:
בטהירא טהורה בתקופת תמוז כו' או בערובא שובתא כו' ואמר ר' חזקי' עד סוף העמוד מיותר כאן וצ"ל לקמן כמו שאכתוב לקמן:
בימס על קומי ר' יוחנן ורשב"ל. פי' לשאול האיך לפדותן ואמרו **פוק ואישלם כהדין תניא אין לו לזלזל אלא צריך לפדותן כהדין תניא כו' עד כדין דבר מרובה**. פי' שדרך (החכמים) [החנוני] ליקח הי' לו דבר מועט שאין הדרך של חנווני ליקח אם משערין כמו שהחנוני לוקח והשיב אפי' כן דדבר מועט כשהחנוני לוקח ליקח יותר בזול:
חותל של תמרים לנגרא. אומן של החותלות שהי' בקי במקח התמרים והי' פודה על פיו:
לחטוניא. פי' מוכר חטים ומפריק על פומוי:
ה"ג ר' חלקיה חוי פיריו. פי' שהי' ר' חלקיה מראה פירותיו לאחרים כדי לשום אותן האיך לפדותן:
וא"ל בשווייהן. פי' ששם אותן כמו שהן שווין לכל אדם ולא כמו שהחנווני לוקח:
אתא לגבי' דר"ש. פי' לשאול אם צריך ליתן כשיעור הזה אם לא והשיב:
אין פודין מ"ש ע"פ (**השומין**) [**השוטין**] **כו'**. והשתא מפרש איך הוא פודה אותם. בשער הזול דזה אין סברא לומר שאם הי' יוקר והוזלו שפודין כשער הזול דזה פשיטא אלא מפרש אף שאין השער בזול אלא העת הזאת הוא מוכר בזול מחמת טעמים אחרים מותר להמתין מלפדותן עד אותו העת ולפדותן תיכף:
ומפרש כמה דבר נש בעי בטיהרא טהורה כו' פי' באמצע היום כשהיום ברור בתקופת תמוז שהיום חם:
בתר בלנא פי' אחר המרחץ שאז האדם עיף:
ומסיק לזרזי' פי' כשהוא נושא אז המשא מסתמא הוא מוכר בזול:
ומייתי פריטין ומפרקינה כו'. פי' ותיכף הוא מביא פריטין ופודה אותן:
ור' ירמי' מפרש כמה דבר נש בעי. פי' שרוצה למכור בערובתא פי' בע"ש:
בפתי רמשא. פי' סמוך לשקיעה:
מנשיא קלען. פי' שאז אינו נשאר בשוק אלא אותן הנשים שמקלעין את שער הנשים:
ומעביר עליהן. פי' למוכרן שמסתמא הוא מוכר בזול:
ומייתי פריטין כו' ור' יודן מפרש כשלוקט בע"ש א"צ לפדותן מיד אלא מניחן (עליהן) [עליו]:
עד שיכמשו. פי' עד מוצאי שבת ובא להוסיף אפי' אותן הפירות שכשמניחן הן נכמשין מותר להניחן:

ופודה אותן מוצאי שבת מיד. פי' שאז ג"כ שער הזול לפי שעדיין אין מצוי מעות לכל אחד:

אין ההוא משחא קיים. פי' שעדיין יש ממנו:

דיפרקיניה. פי' הרי העת לפדות אותו שאז הוא שער הזול:

דלא טב (**שינתא**) [**שיתא**] **מיניה**. פי' שאין שוה השתות ממנו:

ואפי' אחר מתן בעל. פי' בעלים:

א' גוי וא' בעל נמי לא. פי' אין פודין אלא לצדדין:

איתאמרת. פי' הא דקאמר אפי' אחר השנים אחרים הם ישראלים ואינם בעלים והא דקאמר אפי' אחר מתן בעל היינו נמי שהשנים אחרים ישראלים אבל לא קאי האי אחר מתן בעל אאחר מתן גוי דהיינו שיהא בשלשה א' גוי ואחד בעלים. ואחד ישראל אחר לא:

הלכה ב

ומקשי ואין חומשו של זה כו'. פי' וא"כ אמאי של סלע ואיסר קודם ומשני **שניא שהוא יכול להערים כו'**. פי' ולכך של סלע ואיסר קודם. מפני שהוא מוסיף על הקרן חשיב טפי ממה שמוסיף על החומש. ולפוטרו מן החומש של סלע ואיסר קודם הכל ענין אחד:

ע"ד דר' סימאי קרן של מע"ש כו' ע"ד דר' יהודא חומשו של מעשר שני כו' ניתני שבע מן הדא דא"ר חזקיא זה שהוא מחלל לא יהא מחלל על חצי פרוטה. פי' שהי' להם מטבעות של חצי פרוטה אלא שלא חשיבי כלל אפי' הקרן שלא יהא כמחלל על הסימון אלא על ש"פ פירוש שתחלל אותן הפירות של חצי פרוטה על החצי שבפרוטה דהשתא המטבע היא חשובה על כל פנים **ועוד הדא דא"ר יוסי בשם ר' מונא כו' אין קרקע נקנה כו' ועוד הדא מ"ש שאין בו ש"פ דיו שיאמר הוא וחומשו כו' היא מתניתא אי אפשר שלא יהא שם חולין כ"ש ועמד בקושיא**:

שכן אדם מצוי להיות מרבה בהקדשו. פי' שדעתו להרבות בהקדישו ולא הוי כטעות אבל במעשר שני אינו מרבה:

ר' יונה בעי כמ"ד כנכסיו פי' מעשר שני **ברם כמ"ד אינו כנכסיו**. פי' וא"כ הרי היא כמו הקדש ומה בין הקדש ומה בין מעשר שני:

ומשני לא כן איתמר טעמא. פי' דאפילו אינו כנכסיו מ"מ אינו דעתו להיות מרבה בהקדשו:

הקדש שפדאו ולא הוסיף חומש ה"ז פדוי. שאין החומש מעכב אלא ה"ז פדוי וצריך להוסיף חומש:

מעשר שני שפדאו ולא הוסיף חומש ה"ז אינו פדוי. פי' עד שיוסיף חומש ומפרש הא דקנסו במעשר שני טפי מבהקדש היינו משום דבהקדש יש לו תובעין ובודאי יתן את החומש אבל במע"ש שאין לו תובעין אי לא קנסינן לי' לא יתן החומש כלל:

ומקשי כמ"ד כנכסיו. פי' שמעשר שני כנכסיו ניחא שמחלק בין הקדש למעשר שני:

ברם כמ"ד אינו כנכסיו. פי' א"כ לפי זה אין חילוק כלל בין הקדש למעשר שני:

ומשני לא כבר אתמר טעמא. פי' שאפי' אינו כנכסיו קנסו טפי משום שאין לו תובעין אבל גבי הקדש יש לו תובעין:

מתני דר"מ היא דר"מ אמר אין מתנה כמכר. פי' דלרבנן דאמרי מתנה כמכר יהא אסור ליתן במתנה כמו שאסור למכור:

ומשני ד"ה היא. פי' אפי' לרבנן **תפתר בפירות שהן טבולין למעשר שני** פי' הא דקתני במתני' שניתן לו במתנה היינו בעודו טבל:

ומקשי והתנינן הפודה נטע רבעי מוסיף חומש בין שהיא שלו כו'. ונטע רבעי נמי אסור למכור ואפ"ה מותר ליתן במתנה:

לא לנטע רבעי עצמו. פי' דהתם ודאי לא לטבל איירי אלא לנטע רבעי וכר"מ **אוף הכא מעשר עצמו** פי' הא דקתני גבי מעשר שני שניתן לו במתנה נמי במעשר עצמו איירי וכר"מ:

הלכה ג

למה מערימין עליו. פי' לפוטרו מן החומש:

מפני שכתוב בו ברכה. פי' ולכן אין מדקדקין אם פודה אותה בפחות:

מה אנן קיימין. פי' הא דקתני במתני' שיאמר אדם לחבירו כו' ופוטרו מן החומש:

אם באומר לו צא ופדה לי. פי' שהפירות יהיו שלי משלי וגם המעות שלי אלא שאת פודה אותן בשבילי שלוחו הוא ואמאי יפטור הא בכ"מ שלוחו של אדם כמותו:

ואם באומר לו צא ופדה לך משלך. פי' שהמעות יהיו שלך וגם הפירות אני נותן לך במתנה שתהיה שלך ע"ז מקשי **שלו הן** פי' ואמאי פטור מן החומש הרי אף הניתן במתנה חייב **ומשני דאיירי באומר לו צא ופדה לי משלך** פי' שהפירות יהיו שלי והמעות שלך או פדה לך משלי דהיינו המעות שלי והפירות שלך **ותני כן כו'**:

א"ר יוחנן כל מעשר שני שאין הוא ופדיונו שלו מוסיף חומש. פי' דצריך שיהא הוא ופדיונו משלו אבל אם אין שניהם משלו אפי' שניהם אין משלו נמי אין מוסיף [חומש] דסבר דאף שליח אינו מוסיף חומש ולכך איכא למימר דאיירי מתני' באמר צא ופדה לי

משלי ואפ"ה אינו מוסיף חומש ומפרש טעמא דר' יוחנן ואם גאול יגאל איש ממעשרו כו':

מה אנן קיימין. פי' הא דקתני במתני' ולשפחתו העברית אם בגדולה כבר זכה בסימנים פירוש כבר יצאה בסימנים:

ואם בקטנה קטן זוכה. פי' וכי קטן זוכה פי' שיהא המעשרות או המעות שלו:

ומשני ר' יוסי בר בון ר' שמואל בר רב יצחק פתר לה בשהן אפעוטות דתנינן תמן אפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין אלמא שזוכה וא"ר יודן בר שלום תיפתר כמ"ד הקטן תורם. פי' כמו הניחא וא"ל אפי' כמ"ד אין הקטן תורם הקטן זוכה. והשתא מקשי ע"ד דרבנן דתמן ניחא כו':

המוציא בידו כמוציא באשפה כו' כצ"ל:

אגוז והוא נוטלו ומצניען ומביאן לאחר זמן גזילו גזל גמור זכה לעצמו אבל לא לאחרים. פי' הא עכ"פ לעצמו זוכה מדאורייתא אתיא שפיר מתני' דיכול לזכות המעות או הפירות ולפדותן דהא פשיטא להו דקטן פודה אף שאינו תורם:

ואין מתנות קטן מתנה חברייא בשם ר' יוסי בעי מעתה אפי' לעצמו לא יזכה דכתיב איש אל רעהו רעהו כמותו. פי' מה הוא איש אף רעהו איש כצ"ל:

ברם כרבנן דהכא דברי חכמים ר"י בן פזי בשם ר' יוחנן כו'. פי' שמפרש מה הן רבנן דהכא לעולם אין גזילו גזל גמור עד שיביא שתי שערות פי' אפי' אגוז ונטלו ומצניעו ומביאו לאחר זמן א"כ קשה על מתני' האיך הוא יכול לזכות לעצמו המעות או הפירות לפדותן:

ר' אבהו בשם ר' יוחנן. תי' בשם ר' יוחנן מיותר:

הדא דתימא. פי' הא דפליגי רבנן דהכא עם רבנן דהתם היינו להוציא ממנו בדין בהא סברי רבנן דהתם דמוציאין ממנו בדין אבל להביא קרבן שבועה כו':

ומקשי והא תנינן כו'. פי' דהכא משמע דלרבנן דתמן זוכה לעצמו אבל לא לאחרים ולרבנן דהכא אינו זוכה לעצמו ע"ז מקשה והתנינן כו':

ולא ע"י עבדו ושפחתו הכנענים. משמע דקאי נמי אקטנים וקאמר טעמא מפני שידן כידו משמע הא עבדים שאין ידן כידו מותר אפי' קטנים פי' ושם בעירובין איירי דלזכות לאחרים הוא אלמא דקטן אפי' לאחרים זוכה:

ומשני רבנן דקסרין אמרין כאן בקטן שיש בו דעת כו'. פי' הא דמשמע גבי עירובין דקטן מזכה אפי' לאחרים היינו בקטן שיש בו דעת. והא דקאמר ר' יוחנן שלעולם אין גזלו גזל גמור עד שיביא שתי שערות היינו בקטן שאין בו דעת וא"כ לפ"ז מתורץ נמי

קושיא דלעיל דמתני' מצי אתיא אפי' כרבנן דהכא אלא דמתני' איירי בקטן שיש בו דעת ולפיכך זוכה לעצמו אפי' לר' יוחנן:

הדא אמרה שהעבד זוכה מרבו לאחר. פי' אפי' עבד כנעני וקשיא על מתני' דבמתני' הכא משמע שאין העבד זוכה (לית) אפי' לעצמו. ומשני דאיירי בעבד עברי ואפי' תפתריניה בעבד כנעני לק"מ דאיכא לאוקמי באומר לו השואל פיתחה כו' והשתא אף בלא העבד קמה ברשות השואל תיכף משיצא מרשות המשאיל דאז העבד לא מעלה ולא מוריד **ותני כן הנהיגה המשיכה כו'** אלמא אפי' לא עשה בה מעשה כגון שקרא לה ובאה נמי נתחייב השואל לשלם דכיון שאמר שתכנס לרשותו תיכף משיצאה מרשותו הרי היא ברשות השואל וא"כ ה"ה הכא כי אמר פיתחה לי כו':

ר' זעירא שמע לה מן הכא. פי' שאין עבד כנעני זוכה מרבו לאחר פי' ממתני' דעירובין דקתני התם ולא ע"י עבדו ושפחתו הכנענים מפני שידן כידו אלמא שאין עבד כנעני זוכה מרבו לאחר:

ומשני דאתיא כר"מ דאמר יד העבד כיד רבו. אבל לרבנן אפשר דעבד זוכה מרבו לאחר ומקשי והאיך אפשר לאוקמי כר"מ:

והא תני אשתו. פי' דע"י אשתו נמי רשאי לזכות ור"מ סבר יד אשה כיד בעלה אלא ודאי כרבנן אתיא ואפ"ה ע"י עבד אסור:

ומשני ר' חנניא בשם ר' פינחס כו' תפתר כהדין תניא. פי' כי האי תנא אליבא דר"מ דסבר אין יד האשה כיד בעלה ויד העבד כיד רבו דתני אשתו כו':

משום ר"מ אומר אשתו פודה לו מעשר שני. פי' בלא חומש אלמא קסבר האי תנא אליבא דר"מ אין יד האשה כיד בעלה ויד העבד כיד רבו דבהא לא פליגי כלל:

והדין תניא ר"מ עביד כו'. פי' דהאי תנא סבר אליבא דר"מ כו':

סליק גביה ר' יונה א"ל פרוק לך בהדא סלעא. פי' שהי' ר' סומא אומר לר' יונה שיפרוק לו המעשר שני בזה הסלע דהיינו פדה לך משלי:

אמר אי בעי מינם. פי' א"ל ר' יונה על תנאי זה אני פודה אותן שאם ארצה ליקח הפירות לי אהיה רשאי ליקח **נסב** פי' אחר שפדה אותן:

ואח"כ יהביה לי'. פירש לר' (סימון) [סימא] ואמר מש"ה יהבתי לו משום שהייתי רואה בדעתו שאפילו לא הייתי נותן לו לא היה אומר לי דבר שהוא הי' נותן לי במתנה גמורה לכך יהבתי לו ולא מחזי כהערמה:

הלכה ד

לעולם משיכתן של מעשר שני הוא פדיונו פי' דאף לענין מעשר שני נמי משעת משיכה נפדה וא"צ להמתין עד מתן מעות:

על הסלע השניה. פי' דהיינו אם היה מושך בסלע ולא הספיק לשלם עד שעמד בשתים:

נותן לו סלע ומשתכר סלע. פי' שהוא נותן לבעל הפירות סלע אחד וסלע השני שצריך לפדות אותו בב' סלעים דלגבי מעשר אזלינן בתר שעת מתן מעות ובשעת מתן מעות היה שוה שתים אלא שהסלע השניה שלך ועליה אמר ר' יוסי אין מוסיף חומש על הסלע השניה דהיינו שא"צ להוסיף חומש אלא על מה שהי' [שוה] בשעת משיכה ולא [ע"מ שהי' שוה] בשעת מתן מעות:

והוי ר' זעירא מסתכל ביה כו' כצ"ל:

א"ל. פי' ר' יוסי:

מה את מסתכל בי אף רבנן מודו בה. פי' רבנן דרשב"ג דסברי דלגבי מעשר אזלינן בתר מתן מעות מודו שא"צ ליתן חומש על זה:

דאמר ר' יוחנן כל מע"ש שאין הוא ופדיונו משלו [**אינו**] **מוסיף חומש.** פי' שצריך שיהא המעשר וגם הפדיון משלו. והכא אף שהפירות והמעות משלו מצד הפירות הם שלו משעת משיכה אבל מצד מעשר אינו שלו [אלא] עד שעת מתן מעות והכא צריך פדיון נמי משעת המעשר שאינו שלו עד שעת מתן מעות ולהכי אינו מוסיף חומש:

אבל אם היו עסוקין באותו ענין גט הוא פי' אף ר' יהודא מודי שאין צריך לפרש:

ר' חגי בעי קומי ר' יוסי כו'. רבי כר' יוסי ור' נתן כר' יהודא דתנינן תמן אמרה התקבל לי גיטי ואמר לו אשתך אמרה התקבל לי גיטי ואמר הוא הולך ותן לה זכה לה התקבל לה אם רצה לחזור לא יחזור ר' נתן אומר הולך לה ותן לה אם רצה לחזור יחזור זכה לה התקבל לה אם רצה לחזור לא יחזור ר' אומר בכולן לא יחזור עד שיאמר לו כו' פי' וע"ז אוקי ר' חגי רבי דאמר בכולן לא יחזור. היינו כר' יוסי דאמר אין צריך לפרש ואם כן אפי' שתק הוי גט ולכך הדיבור שאמר אינו מעלה ואינו מוריד כיון שגם בלא דיבור הי' גט. ור"נ דאמר גבי הולך אם רצה לחזור יחזור היינו משום דסבר כר' יהודא דאמר צריך לפרש וא"כ כיון דבלא דיבורו לא הי' גט אם כן עיקר הגט נעשה בשביל הדיבור שלו והוא אמר הילך לכך אם רצה לחזור יחזור:

ומקשי וקשיא על דרבי הולך מדיבורו אם רצה להחזיר יחזיר. פירש כשאמר הולך מכח דיבורו יהא יכול להחזיר אף שאם לא דיבר כלום הי' גט מ"מ השתא כשדיבר ואמר בלשון הולך הוי כמו שעשה שליח להולכה ועוקר השליחות שעשה אשתו. בשלמא על

ר"נ לא קשיא דכיון דסבר כר"י דצריך לפרש ע"כ עיקר הגט הוי מכח דיבורו ולפיכך כשאמר הולך יכול לחזור אבל על רבי קשה:

ומשני רב הונא כו'. פי' האי דקאמר רבי דאפילו אמר הולך לא יחזיר לאו לא יחזיר כלל קאמר דהא אמר הוא הולך אלא בא לאשמועינן שאינו עוקר כל דיבורה דכיון שאף אם הי' שותק נמי הי' גט ולא נעשה הגט בדיבורו לחוד א"כ נעשה שלוחו ושלוחה:

וא"ר אסי כולהון דתנינן שלוחו ושלוחה מגורשת ואינה מגורשת. פי' מספק אם חזר קודם שיגיע לידה משום דאינו יודע אם הוא שליח להולכה או לקבלה:

והשתא מסיק הקושיא והא"ר זעירא חייא בר בון כו' והכא אפי' עסוקין באותו ענין היא המחלוקת. פי' דהא הכא איירי בעסוקין דהא אמר אשתך אמרה התקבל לי גיטי ואפ"ה קאמר ר"נ גבי הולך לה אם רצה להחזיר יחזיר משום דסבר כרבי יהודא שצריך לפרש כדאמר ר' חגי לעיל:

ר' עזריה בעי קומי ר' מנא. אף לענין מתנה כן כו'. ופשיט תמן. פי' גבי גט התורה זיכה אותה בגיטה כו'. פי' ולפיכך היא עושה שליח לקבלה. אבל גבי מתנה הרי לא זיכה אותו התורה דיעשה שליח לקבלה. ואי מש"ה עושה שליח לקבלה משום שאינן שלו לענין שאינו יכול לחזור בו ע"ז בעי:

והא"ר יוסי כו'. וביקש לחזור בו חוזר בו:

אמר והיינו הין צדק. פי' וכי היינו צדק דקאמר שמותר לחזור בו. והכתיב הין צדק:

ומשני אמרינן בשעה שאמר הין צדק הי' פי' שלא ידבר אחד בפה ואי בלב פי' היינו בשעה שאמר לו ליתן לא היה בדעתו ליתן אבל כשאמר לו ליתן היה בדעתו ליתן ואחר כך חזר בו חוזר:

הלכה ה

[**מתני'**] **אוכל עליו אחד עשר איסר וא' ממאה באיסר**. פי' שמא יטעה וישום בפחות מכדי דמיהן. והיינו מי"א מאות מאה וי"א דהיינו א' מאחד עשר היינו מאה וא' ממאה היינו י"א:

בש"א הכל עשרה. פי' אילו אמר ב"ש עשרה סתם. הייתי אומר שקאי על הא דקאמר ת"ק אחד עשר ואמר הוא עשרה אבל א' ממאה צריך גם לדידיה. ע"ז אמר ב"ש הכל עשרה שא"צ להניח אלא א' מעשרה מכל וכל. וא"צ א' ממאה והיינו מי"א מאות מאה ועשר. וא"כ יש ביניהם חלק א' מי"א מאות:

ובה"א בודאי י"א כו'. האי דמחמיר ב"ה בדמאי יותר מבודאי. היינו לפי שאין מוסיפין חומש:

שמואל אמר לא מצייא תנייא כו'. פי' כל חשבון אליבא דב"ש:
אין יסב חד לעשרה. פי' אי אמר דלב"ש צריך להניח עליו אחד מעשרה הרי פיחת ממנין מן הסך א' ממאה. דהיינו שהוא מפריש א' מעשרה היינו מלבר דהיינו מי"א צריך ליקח א':
בה"א בודאי י"א ובדמאי עשרה כו' כצ"ל:
הוציא להם מ"ש מתוך הבית ואמר פדוי הוא נאמן כו'. פי' מסתמא כיון שהופרש נאמן:
פדוי הוא ופדו לכם. פי' כיון שבעצמו אמר שיפדו עוד לכם מסתמא לא פדה כהוגן אינו נאמן:
מתני' כר"א דר"א אמר הנאמן על הראשון נאמן על השני הנאמן על השני נאמן על הראשון כו'. כצ"ל:
ותיבת ב"ש מיותר כאן. **וצ"ל קודם מתני' משך** (**לעיל כ"ד ע"א**) פי' דהתם מדבר בעניני פדיה:
עשו אותו כתוספות בכורים. פי' אף שבעלמא על שאר פירות אינו נאמן. מ"מ עליה נאמן לענין טומאה ולענין דמאי דמיזהר זהירו ע"ה בזו. וה"ה הכא אף שבעלמא אינו נאמן:

הלכה ו

ואין דרך בני אדם לעשות כן. פי' לערב מעות כסף עם מעות נחושת:
תניא כו'. תיבת מ"ם מיותר:
דלית דמאי. ט"ס וצ"ל דלית דימועה. פי' הוא נמי תרומה:
מ"ם מעשר מיותר:
תי"ו תרומה. **בי"ת שי"ן פ"א צ"ל אחר יו"ד מ"ם וכצ"ל יוד מעשר מם מעשר**. פי' דיוד הוא מספר עשירי:
בית שני שין שני:
עיר פורקן. תיבת עיר מיותר כאן וצ"ל קודם לעלות ולאוכלו פ"א פורקן. דהיינו נמי שני:
לשם יוסי ולשם שמעון לא אמר כלום פי' דאינו יכול להוציא ממנו בדיינין דאיכא למימר כדלקמן:
סיבולת עשו ביניהן כו'. **וכן לעלות ולאוכלו בירושלים חולין**. פי' שהי' כתוב על החביות לעלות ולאכלו בירושלים נמי חולין דאיכא למימר לאו בתורת מעשר אלא בתורת סיבולת לאכול כשיעלו לירושלים:
עד כדון ישינות. פי' שהחביות ישינה אז איכא למימר אישתקד הי' בידו פירות:
אבל חדשות. פירש שהחביות חדשות וכתיב עליהן מעשר מאי איכא למימר:
ומפרש אני אומר אתמול הי' מליאה פירות כו':

כהדא דר' יונה ור' יוסי פי' מפרש הטעם דאמא כשנכתב עליהם שם יוסי כו' או מעשר לא מהני:

א"ר ינאי ה"ק ר' יונה לר' יוסי כל גרב כו':

א"ל אשתקד היה שלך כו'. אלמא דאין ראי' בכתיבת שמות כלל:

מצא במגופתו והרי הוא כתוב עליו מעשר הרי הוא מעשר. דעליו אין לומר של אישתקד דתיכף כשנוטל הפירות משתבר המגופה:

נתחלפו לו. מיותר:

דתני מאתים ומצא מנה מנה מונח ומנה מוטל דברי רבי וחכ"א הכל חולין. פירוש וה"נ קאמר אם שלשה ומצא שנים מותרין:

אביו הניח הוא מצא כו' כצ"ל:

לא מסתבר דלא בההוא ולא מצטער וחמי כו'. פי' לא מסתברא כ"כ בההוא דלא מצטער וחמי:

ברם הכא. פי' בר הוא דמתחילה הי' מצטער ואח"כ חמי והא ודאי מסתבר שאינו מעלה ואינו מוריד וכדמפרש טעמא כמה דבר נש הוי פי' מחשב כו':

מאן דיעביד טבאות יעביד כר' יוסי. פי' דאמרינן לקמן שחייש לחלום וכדמייתי ראי' ממעשה שהיה:

מיתמר לי. פירש אמר לי:

מדלא דאביך. פירש אוצר של אביך:

קפא כשורא דוקא עשרה:

הדרן עלך המוליך פירות

פרק ה

הלכה א

קדמאי כרם רבעי ותניינא נטע רבעי. פי' הא דקתני בג' משניות הראשונות כרם היינו דבראשונה משום קברות. ובקברות דווקא בכרם דהיינו אם היה כרם עומד על קבר א' צריך להודיע שהיין שלו טמא. שלא יקנו ממנו לנסכין. וזה דווקא גבי יין אבל לא גבי זיתים דזיתים אינן מקבלין טומאה תיכף בשעת מסיקה כדקתני בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה. ובשני' גבי כרם רבעי עולה לירושלים מהלך יום א' נקט דווקא כרם כדמפרש בגמ' שלא היו ענבים מצוין לנסכין. ובשלישית נקט כרם משום דבעי למיפלגיה בפרט ועוללות שאינו אלא בכרם. לכך נקט בכל הני כרם. והשאר נטע רבעי:

ר' זעירא מקבל. צ"ל מיקל. פי' מבזה אותם על שלא למדו כל מתניתין ממנו:

שהוא לשעה. פי' הקזוזות של אדמה הוא לשעה ואיסור רבעי ג"כ לשעה:
שהוא יותר מיכן. פי' האיסור הוא יותר מרבעי שהוא ג' שנים לכך מציינין אותו בלבנונית שהוא לבן יותר. ושל קברות שלעולם אסור צריך לציין בלבן יותר:
אם הי' יחידית. פי' בבית הקברות אילן אחד:
כל אחד ואחד לפי מה שהוא. פי' הציון יהי' דומה להאיסור דהיינו רבעי שיש לו הנאה ממנה דהיינו אחר פדיה מציינין אותו באדמה שיש לו הנאה ממנה שכשנזרע מצמחת. ושל ערלה שאין לו הנאה כלל. בחרסית. דנמי אין לו הנאה שאינה מצמחת. ושל קברות בסיד שהוא דומה לעצמות המת. **כהדא דתני אילן של הקרש סוקרין אותו בסיקרא** לסימן דומיא דמזבח. דגבי מזבח הי' חוט הסיקרא:
בתי ע"ז בפחמין. שהוא עומד לשריפה:
בית מנוגע כו'. **באפר מקלה**. שהוא עומד לנתיצה:
במגורה של אבנים כו' כצ"ל. להודיע שאותו הקרקע אסור לעבוד ואין לו הנאה ממנו כאבן:
וחש לומר שמא אילן (**שמנפל**) [**שמנבל**] **פירותיו הוא**. פי' איך סוקרין אילן של הקדש בסיקרא לסימן. דילמא הרואה אומר שהוא (מנפל) [מנבל] פירותיו ולכך סקרוהו בסיקרא:
ובבהתין לי' דיעביד. תיבת דיעביד מיותר:
ומשני תמן דלא יתיר פירוי. משמע שיש פירות עליו אז סוקרין אותו:
ברם הכא בתחילה. פי' אף תחילת גידולו סוקרין אותו שאז אין פירות עליו וידעו שמשום הקדש סוקר:
חוט בחוט של סיקרא זכר למזבח. פי' דה"ל לשנות גבי הקדש בחוט והכא גבי קברות ממחה ושופך:
תני ר' חייא סוקרין עליו בסיקרא שהוא הקדש כו' כצ"ל. פי' גבי הקדש כותבין עליו תיבות אלו הקדש. אבל גבי קברות אין כותב כלל אלא שופך סתם:
ר' יוסי. פי' שאמר גבי נותן לחמותו מעשר את שהוא נותן לה. פי' דשמא תחלפה ותאכל בלי מעשר. עליה א"ר יוסי שאין אנו אחראין לרמאין:
רשב"ג לא יודה לר' יוסי:
שאין דרך החבר כו' כצ"ל. פי' דרשב"ג דסבר במתני' שאין אנו אחראין לרמאין אפשר שמודה גבי חמותו שצריך לעשר תחילה דהתם נותן לה ואין דרך החבר להוציא מביתו. פירוש שמכשיל אותה בידים אבל הכא הוא נוטל בעצמו אין אנו אחראין כו':

מנין לציון מדאורייתא וכו' ואומרת לך פרוש. פי' אלמא שצריך להזהיר את העם שלא יגעו בו וה"ה בשאר איסורין:

עצם מכאן שמציינין על עצמות כו' כצ"ל. פי' מדכתיב למטה ציון וכדמפרש לקמן ציון מכאן לציון:

אמן קבועה. פי' של ע"ז:

אם אומר את על תלושה. פי' לא מהני הציון:

אף היא הולכת כו':

תני מצא אבן על א'. פי' ציון הי' על אבן א':

אע"פ שאין מקיימין. פי' שאין עושין כן משום דהציון צריך להיות במקום טהור ובציון א' אם יודע היכן הטומאה או מצד זה או מצד זה ולכך צריך ב' אבנים להודיע שהטומאה ביניהם והכא שאינו אלא אבן א':

המאהיל עליו טמא. פי' על האבן וכדמפרש:

מת מצויין. פי' שאני אומר הטומאה תחתיה ולכן ציין באבן א' דטעה דסבר שמותר להעמיד הציון על הטומאה:

היה חדש. פי' השתא ודאי לא היה טומאה ביניהן אלא ב' ציונים א' לכאן וא' לכאן ולכך הוי כיחידית:

תני אין מציינין על הבשר. פי' אם היה בשר מונח על מקום א' אין מציינין עליו שמא יתעכל הבשר ויטמא בחנם:

ומקשי ולא נמצא מטמא טהרות למפרע. פירוש קודם העיכול:

יאות ארשב"ג. פי' שאין אנו אחראין כו' הלכך א"צ לציין אלא בשביעית שהוא הפקר. ואח"כ מקשי על רבנן דסברי דאף בשאר [שנים] צריך לציין אף שהוא נוטל שלא ברשות אלא גונב וע"ז מקשי מאי מהני הציון:

ולא ביום הוא מציין. פי' ביום רואה הציון. וא"כ עיקר הציון הוא לצורך היום:

ולא בלילות הוא גונב. פי' שהוא גונב בלילה:

ומשני מביום. פי' ביום הוא מציין היכן לגנוב בלילה ולכך כשרואה הציון יפרש ממנו:

ויציין. פי' דמקשי אמתניתין דנקט והצנועין מניחין את המעות כו'. למה צריך להניח ליציין כדי שלא תהא תקלה לציבור ודי:

ומשני היאך נקרא הוא צנוע. פי' באמת הוא עושה זאת לפנים משורת הדין כדי שלא להכשיל אף את החשוד:

אתיא כמ"ד לעתותי ערב פי' מתניתין דקתני כל הנלקט מזה משמע אחר הלקיטה והיינו כמ"ד לעתותי ערב. פי' גבי פאה פליגי ר' דוסא ורבנן ור' יהודא. דר' דוסא אמר כל מה

שילקטו והיינו בשחרית כשילקטו. ור"י סבר לעתותי ערב. ורבנן סברי שאינו הפקר כלל כיון שאינו מפקיר ברצון אלא מחמת שכבר לקטו או שילקטו והוי כמו הפקר אונסין דהוי בע"כ ומתני' אתיא כר"י:

ברם כמ"ד בשחרית לא אתיא. פי' אפילו למאן דסבר גבי פיאה דמפקיר בשחרית מודו הכא שצריך לפדות בעתותי ערב אחר הלקיטה וכדמפרש שאין פדיון במחובר לקרקע **וה"ג ויש פדיון במחובר לקרקע א"ר ירמי' אפי' למ"ד בשחרית אתיא**. והא דקשיא לך שאין פודין במחובר לקרקע. מפרש דהא מתני' רשב"ג אמרה:

ורשב"ג סבר משיכתו של מעשר שני הוא פדיונו. פי' שאם נתן האחד מעות ואחר כך משך אזלינן לענין פדיון מ"ש בתר שעת משיכה דעיקר פדיון הוא בשעת משיכה. וכן אמרינן בהדיא בגמ' תיכף אחר מתני' דמשך ממנו מעשר בסלע דרשב"ג סבר כן. והכא בשעה שמושך הוי תלוש ולכך אתיא אפי' כמ"ד בשחרית:

ומקשי והיינו וקם לו. פי' דכי הוי זה כברשותו שיכול לפדותו:

אלו ראה ככר כו'. והכא בשעת משיכת שני לא הוי ברשותו ולכך לא אתיא כמ"ד בשחרית:

ומקשי עד דאת מקשי למ"ד בשחרית קשיתי' למ"ד לעתותי ערב. פי' למ"ד לעתותי ערב קשה טפי הרי היום הוא ברשות חבירו ואינו ברשותו:

ומשני למ"ד לעתותי ערב לית לי' לאילן קשייתא כלום. פי' דהוא סבר שזה נקרא שפיר ברשותו כיון שאומר כל מה שלקטו עניים יהיה פדוי למפרע. או דקסבר שמותר לפדות אף שלא ברשותו. אבל למ"ד בשחרית הא דדחיק לאוקמא בשחרית ולא לעתותי ערב היינו מהאי טעמא דלעתותי ערב אינו ברשותו ולכך מקשי שפיר דהשתא אף בשחרת אינו ברשותו. דתיכף בשחרית אי אפשר שהרי אינה נפדית במחובר לקרקע. ובשעת משיכה הרי אינו ברשותו:

הלכה ב

אף הן היו מחלקין אותו לקרובין. פי' הענבים של כרם רבעי:

אפילו דבר קל היו מעטר את השוק. פי' אף שלא היו ענבים מרובים למכירה. שהרי אותן של כרם רבעי אינו נמכר. דהוי כמו מ"ש דקתני אין מוכרין אותו. מ"מ מחמת שהיו הבעלי בתים אוכלין אותן ענבים של כרם רבעי היה המיעוט של חולין מעטר את השוק. ופי' [מה שהי'] די לנסכין מעטר את השוק. היינו שהיו עומדים בשוק תמיד ונראין כאלו היו מרובים:

הדא פליגי. פי' מתניתי' דקתני ולוד מן המערב פי' מהלך יום אחד והכא משמע דהוי קרוב לירושלים מאוד וכדמפרש:

על נקי מיותר:

מן דהוי עביד קנדילי ונחית מדליק להון הוי סליק שבת בבית מקדשא כו' כצ"ל:

ולא הוי בר נש קריץ לתאיני. פי' שהי' מקדים ללקוט תאניו יותר משאר כל אדם. דתאינים נלקטות בשחרית כדאמרינן לעיל:

בנות לוד היו לשות עיסתן כו'. אלמא דקרוב הוי:

שלא יחמיצו מכלל דפליגי כצ"ל. פי' דמשמע דקרוב הוי:

ומשני אפי' תימר לית הדא פליגי מחילות הוי ונגנזו הה"ד גדר דרכי בגזית נתיבותי עוה. פי' דע"י מחילות היו קרובות:

ומייתי ראי' כהדא בר נש הוי קאים (**כדי**) [**רדי**] **פסק תורתי' כו**':

עד אתר כהיידא דא:

ר' יונה בשם ר' זעירא אפי' כרם שהיה סמוך לחומה. פי' קאי על מתני' דקתני משרבו הפירות התקינו שיהא נפדה סמוך לחומה ועל זה מפרש דלאו דווקא פירות שסמוך לחומה אלא אף אם הי' הכרם סמוך לחומה נמי נפדה:

אמר ר' אחא זאת אומרת כו'. פי' מדקתני במתני' ותנאי הי' אימתי שיבנה בהמ"ק. משמע דאף לכשיבנה בהמ"ק לא יהיו ענבים מרובות וכתיב במלכות בית דוד. אלא ודאי שביהמ"ק עתיד להבנות כו':

על דעתי' דהדין תנינא ב"ש לא למדו לנטע רבעי. פי' כל קדושתו וחומש וביעור:

אלא ממעשר שני כו'. ובשביעית שאין מעשר שני נוהג הוי כמו חולין וחייב בפרט ועוללות. ומקשי כיון דסברי ב"ש דנטע רבעי ילפינן ממעשר שני ודווקא בשעת מ"ש אבל בשעה שאין מ"ש לא א"כ בשביעית שאין מ"ש נוהג סבר ב"ש יש לו פרט ויש לו עוללות. וא"כ לא יהא לו קדושה כלל:

ומשני קדושה מאיליו למדו. קודש הילולים הרי הוא כקודש שקורין עליו את ההלל. והיינו ביכורים:

ומקשי ויהא חייב בביעור כביכורים. ואמאי סברי ב"ש שאין לו ביעור:

ומשני בגין דר"ש פוטר מן הביעור. פי' [פוטר] בכורים מן הביעור עיין במתני' דביכורים [פ"ב מ"ב]:

ומקשי ויהא מותר לאונן. פי' אי ילפת מבכורים וכר"ש הא ר"ש מתיר לאונן וא"כ יהא מותר לאונן:

ומשני תני קודש מגיד שהוא אסור לאונן. פי' דכתיב גבי מ"ש קודש מיני' ילפינין שהוא אסור לאונן ודלא כר"ש אבל לענין ביעור סבר כר"ש:

ע"ד דהדין תניא [לא למדו] ב"ש לנטע רבעי ממ"ש כל עיקר. פי' אלא כדמפרש לקמן דמביכורים ילפינן לענין קדושה אבל לענין שאר דברים יש לה דין בפ"ע ולכך אין לו חומש כלל כמו חולין ואין לו ביעור:

ומקשי מעתה אל יהא לה קדושה. פי' כיון דלא ילפת ממעשר שני:

ומשני קדושתו מאיליו למדו. פי' בלא מעשר שני:

דכתיב קודש הילולים הרי הוא כקודש שקורין עליו את ההלל. פי' שיהא לו קדושה כביכורים:

ומקשי אי מביכורים ילפת יהא חייב בביעור כביכורים:

ומשני בגין דר"ש פוטר מן הביעור. פי' וסבר כר"ש:

ומקשי ויהא מותר לאונן. פי' אי סברת כר"ש יהא מותר לאונן דהא ר"ש מתיר לאונן:

ומשני תני קודש מגיד שהוא אסור לאונן:

וע"ז מקשי ויפדה במחובר לקרקע. פי' מהיכי תיתי לו כיון דלא ילפת ממ"ש דהא ביכורים קדשו מחוברין לקרקע:

מנין שהוא טעון פדיון. פי' כיון דלא ילפת ממ"ש:

ומשני קודש הילולים לא מתמנעין רבנן בין ה"א לחי"ת. פי' לא מימנעין מלדורשו דה"א כתיב כמו חי"ת והיינו חילולים שיחלל אותו על כסף:

חמישיתו יוסף עליו פרט לנטע רבעי שאינו מוסיף חומש. פי' דהשתא מפרש היאך ממועט למאן דיליף מ"ש מביכורים מחומש הא ביכורים חייבים בחומש לכ"ע ומפריש מעליו:

חזר ותני ואם גאל יגאל כו'. פי' אליבא דב"ה דסברי שיש לו חומש אע"ג דב"ה לא יליף ממ"ש כלל:

כיני מתני' אין לנכרי כרם רבעי בסוריא. פי' לא בכל מקומות אלא דווקא בסוריא דשם יש לנכרי קנין להפקיע ממעשר וה"ה לענין נטע רבעי:

אתיא דר' יהודא כב"ש אליבא דרבי כו'. פי' כמו דרבי סבר שב"ש למדין נטע רבעי ממ"ש ולכך אינו נוהג אלא בשנת מ"ש. כן ר' יהודא סבר לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני הלכך אינו נוהג אלא במקום מ"ש. ולפיכך סוריא שאין נוהג בה מ"ש אצל נכרים אין נוהג בה נטע רבעי:

א"ל חמי מה אמר. פי' דר' יהודא עדיפא מב"ש אליבא דרבי. דהא ב"ש אליבא דרבי אע"ג דיליף ממעשר שני מכל מקום בשביעית שאינו נוהג מעשר שני נוהג נטע רבעי

על כל פנים אלא שאין לו חומש ואין לו ביעור אבל ר"י סובר שאינו נוהג בסוריא כלל בנכרי כמו שאינו נוהג בה מעשר שני:

וה"ג ור' יהודא אומר אין לנכרי נטע רבעי בסוריא כל עיקר:

ודכוותי' שלישית ששית שאין בהן מ"ש. פי' אף שיש בהן [מעשר] עני מ"מ מעשר שני אין בהם ונטע רבעי נוהג בהן:

ומשני דשלישית ושישית יש בהן ב' מעשרות. ואף שאין בהם מ"ש מ"מ יש בהן שאר מעשרות וא"כ איכא למימר היכי דגלי גלי שלא יהא מ"ש נוהג בהן אינו נוהג והיכא דלא גלי לא גלי דהיינו גבי נטע רבעי דלא גלי נוהג בה אף שהוא דומיא דמ"ש כיון דיש מעשרות שנוהג בהן. אבל שביעית שאין מעשר כלל נוהג בה וכיון שזו [היינו נט"ר] ילפינן נמי ממעשר אינו נוהג בה כיון שהיא נקראת מעשר:

לא למדו ממנו אלא לשיעורין. פי' תרומת תודה לא למדה אלא לענין השיעור שצריך להפריש מהחלות דהיינו א' מעשרה ולא לשאר הדברים. אבל הכא נטע רבעי ילפינן לענין כל דיניה דהיינו לענין שצריכה פדיון וחומש וביעור ואסור לאונן כו' ולכך אמרינן שפיר שבמקום שאין מ"ש נוהג אין נטע רבעי נוהג:

והוא בשיטת אבוי. צ"ל והוא בשיטת בנו. פי' ר' יהודא סבר כר' יוסי בנו אבל זה אינו מוכרח דר' יוסי יסבור כר' יהודא אביו וכדמפרש:

דסוריא למדה מי"ד שנה. פי' לענין חיוב דהיינו אם י"ד שנה חייב כ"ש סוריא שהרי יש הרבה מצות נוהגים בסוריא משא"כ בי"ד שנה ולפיכך ר' יהודא דפוטר בסוריא בשל נכרים כ"ש בי"ד שנה ור' יוסי דפוטר בי"ד שנה אפשר דסבר דבסוריא חייב אף בשל נכרים:

כתיב ובשנה החמישית כו' הרי את כמוסיף פירות חמישית על פירות רביעית מה פירות חמישית לבעלין כו'. פי' מדכתיב ובשנה קדריש הכא דמשמע לי' דקאי אשנה השביעית ג"כ והיינו בשנה הרביעית ובשנה החמישית תאכלו את תבואתה:

כמה דר' יהודא עושה אותה כנכסיו. פי' דר' יהודא סבר דילפינן נטע רבעי ממ"ש ומ"ש ממון הדיוט הוא והיינו כנכסיו. כן ר"י הגלילי כו':

כדברי מי שהוא עושה כנכסיו. והיינו כר' יהודא וכב"ש ואליבא דר' מהו שיהא חייב במעשרות ורצה לפשוט ממנהג שנוהגין שלא ליקח:

וע"ז מקשי אילו אמר כב"ש. פי' הא לא איבעיא לן אלא אליבא דב"ש. דהא ב"ש יליף נטע רבעי ממ"ש אבל אליבא דב"ה דפוטר מפרט ועוללות ולא יליף כלל ממ"ש ודאי לא איבעיא לן דודאי פטור מן המעשר ולכך אין ראי' ממנהג שלנו:

ופשיט ר' אבין כו'. פירוש שפטור מן המעשר:
עיסת מ"ש בירושלים כר"מ פטורה מן החלה. פי' לר"מ דסבר ממון גבוה הוא:
וכר' יהודא חייבת בחלה. פי' דסבר ממון הדיוט הוא:
ומפרש ר' יהודא דדוקא בירושלים אבל בגבולין לא. פי' דאפי' לר' יהודא פטורה מן החלה אם לשה עיסה של מעשר שני ואחר כך פדאה פטורה מן החלה דכיון שקודם שנפדית לא היתה ראויה התם לאכילה ודאי לא נתחייבה בחלה וכיון שנפטרה משגלגלה אף אחר שגלגלה פטורה:
כדברי מי שחייב בפרט. פי' היינו כב"ש מהו שתהא חייבת בחלה:
א"ל ולא ר' יהודא היא. פי' הא ב"ש סבר כר' יהודא ור"י סבר ממון הדיוט הוא הילכך חייב בחלה:
ודחי הגמ' וסברינן מימר כל הדא הילכתא ר"י כב"ש. פי' דר"י דסובר מ"ש ממון הדיוט הוא סובר כב"ש והיינו דילפינן נטע רבעי ממ"ש אבל ב"ש אפשר דסברי כר"מ דאמר מ"ש ממון גבוה הוא:

הלכה ג

[מתני'] **מניח הסלע ע"פ ג' ואומר כמה אדם רוצה ליתן כו'** פי' הא דבעינן [שלשה] בנטע רבעי צ"ל ולא במעשר שני. וכן משמע בסנהדרין דקתני נטע רבעי ומ"ש שאין דמיו ידועים בג' משמע דוקא בשאין דמיו ידועין הא דמיו ידועין אפי' בא' מותר. ואין דמיו ידועין היינו כדמפרש הגמ' התם היינו פירות והרקיבו ולא קאי התם אנטע רבעי כדמפרשי התם התוס' מדאמר בגמ' מ"ש שאין דמיו ידועין כיצד ולא תני נטע רבעי שאין דמיו ידועין כיצד. ועוד ממתני' נמי מוכח דלא קאי אלא אמ"ש ולא אנטע רבעי מדקתני נטע רבעי ומ"ש שאין דמיו ידועין ולא נקט שאין דמיהם ידועים משמע דלא קאי אלא אמ"ש. והכי פירושו נטע רבעי לעולם ומ"ש שאין דמיו ידועין בשלשה והיינו משום דמ"ש לעולם דמיו ידועין חוץ מפירות שהרקיבו וכדמפרש הגמ' התם משום שאינו חושב עליו יציאות עד שיגיע לביתו דהא בתחילה הי' טבל עד שהפריש מ"ש ולכך עד ההפרשה לא הוי מעשר כלל ולכך יציאות שלו הן. אבל גבי נטע רבעי שכבר קדשי ע"ג השדה ולכך חושב עליו כל יציאות והוי כמו אין דמיו ידועין דצריך לישום כמה יהי' ההוצאות ופוחת כדי כל ההוצאות ונותן לו מביתו. ואם פודה אחר נותן בשויו אלא שבעה"ב נוטל ההוצאות לעצמו ויהיו חולין והשאר יהי' נתפס בתורת נטע רבעי:
וע"ז אמר ואם הי' הכל מופקר. פי' שהפקיר את כרמו וחזר וזכה בהן:

אין לו אלא שכר לקיטה פי' אין לו לחשוב ההוצאות עליו לגרוע מן הפדיון אלא שכר לקיטה שהיה אחר ההפקר אבל לא ההוצאות שהוציא קודם ההפקר:

לפדות לו בסלע כיני ליקח לו בסלע. פי' דהא אאדם אחר קאי ולכך קאמר כמה אדם רוצה ליקח לו בסלע כך הוא נותן:

אין לו אלא שכר לקיטה. אין לו אלא שכר עקיצה. דלקיטה לא שייך גבי אילנות:

(**מילתא**) [**תלתא**] **איסתוננסין.** פירש בקיאין:

ומפריק על פומיהן. פירש שהיה פודה על פהן:

כתיב בשנה השלישית והנחת בשעריך. פי' אילו לא הוי כתיב אלא בשנה השלישית הייתי אומר פעם א' בשבוע. פי' שהייתי אומר בכל שנה השלישית בשבוע את חייב להוציא כל המעשרות כו':

ת"ל מקצה שלש שנים:

א' לשלש שנים ולא א' לשבע. פי' היום אני יודע שבכל ג' שנים את צריך להוציא פעם א' כל המעשרות והן שלישית וששית ב' פעמים בשבוע:

או קורא אני ר"ה. פי' אי לא הוי כתיב אלא ר"ה השלישית. הייתי אומר בר"ה חייב לבער:

ת"ל מקצה שלש שנים ואין מקצה אלא בסוף שנה. פי' השתא אני יודע שהביעור הוא סוף שנת שלישית:

אי בסוף שנה יכול כיון בראשה של רביעית. פי' שהיא סוף שלישית יהי' הביעור:

ת"ל כי תכלה לעשר את תבואתך. פי' היינו כשתכלה מלעשר כל הפירות של שנה השלישית והיינו בתוך שנה רביעית:

או כשתכלה לעשר הייתי אומר אפילו בחנוכה. נאמר כאן מקצה ונאמר להלן מקצה שבע שנים במועד כו'. אי מה קץ שנאמר להלן חג הסוכות אף כאן חג הסוכות:

ת"ל כי תכלה לעשר. פי' משמע המועד שאחר שתכלה לעשר. וה"פ אימתי הוא מכלה לעשר היינו המועד שהוא אחר שתכלה לעשר והוא פסח של רביעית:

מדשנה ההיא עד בשנה ההיא. מיותר:

ואין את זקוק לבער ירק שיצא מר"ה. פי' של רביעית ועד הפסח. שאינו מבער אלא מה שהוציא בשנה השלישית אבל לא ברביעית אף שבא לעונת המעשרות קודם הביעור והוא דעת ר"ע במתניתין לקמן שאומר שכל הפירות שלא בא לעונת המעשרות פי' בשנה השלישית אינן חייבים בביעור:

אינו מתוודה ברביעית אלא בשביעית כו' כצ"ל:

אינו מעכב וידוי ברביעית אלא בשביעית כצ"ל:

אר"א כיני מתני' בשנה ההיא את מוציא ממקום טומאה למקום טהרה. פי' הא דקאמר מן הטמא על הטהור. לאו מפירות טמאים על פירות טהורים. דודאי אינו רשאי דהוי מן הרע על היפה. אלא אותן הפירות שמונחין במקום טומאה את מוציא למקום טהרה ואוכל. פי' כל המעשרות דהשתא ליכא מ"ש. אבל בשכח מ"ש אינו יכול להוציא ולאכול דמ"ש אסור לאכול בטומאה. ודייק ממה דקתני בשנה ההיא את מוציא למקום טהרה משמע הא במקום טומאה אין לו לאכול. והיינו משום דהמעשר נותן לכהנים אבל אי הוי ללוים הי' יכול לאוכלו במקום טומאה עצמה:

וה"ג כמ"ד מוציאין מעשר לכהונה:

ביומו דרשב"ל בקשו להמנות שלא ליתן המעשר לכהונה פי' לכהנים אלא ללוים אמר מאן יעול כו':

כתיב והי' הכהן בן אהרן עם הלוים בעשר הלוים כו'. אלמא שאף הכהנים נוטלין מעשר:

ומשני דילמא ליתן לו. פי' לכהן בתרומת מעשר והיינו בעשר הלוים:

והכתיב. פי' דמייתי ראי' ממה שמסיים והלוים יעלו את המעשר. אלמא הא דכתיב ברישא והי' הכהן בן אהרן בעשר היינו לענין תרומת מעשר:

ר' אחא לא נסיב מעשר. צ"ל ר' אמי. **הורי על גרמי' לצאת לחוץ לארץ**. פי' שהי' נצרך לצאת אפי' לחו"ל בגין מזונות:

ואפ"ה לא רצה ליקח הכהן מעשר מן בר נש כצ"ל. ותי' שאל מיותר:

ר"ש בר בא שאל לר' יהודא מהו דנסיב. פי' שהיה כהן ושאל אם ליקח מעשר:

א"ל סב מה דנפל לשבטך. דהיינו מה שנפל לשבט לוי נפל לך שהרי אף אתה בכלל שבט לוי:

כד תחכרון ארעא לא תחכרון אלא מן דחלונייא. פי' אותן אנשים המפרישים מעשר בטוב דהיינו שנותנין ללוים ולא לכהנים. משום דסבר שאין המעשר ניתן לכהנים. והשתא מפרש:

ואע"ג דאת אמר אין נותנין מעשר לכהנים. פי' אפי' למ"ד כן:

מודי שאין מוציאין את שלו מידו. פי' שהכהן גופא א"צ ליתן המעשר שלו ללוי כדמפרש טעמא. **כי תקחו מאת בני ישראל כו'**. מאת בני ישראל אתה מוציא. ואין אתה מוציא מכהן. מבני ישראל אתה מיציא ואין אתה מוציא ממכירי כהונה ולויה כו':

ותי' אתיא כמ"ד מיותר וכצ"ל אמר ר' אלעזר כו' כי תקחו מאת בני ישראל מאת בני ישראל אתה מוציא ואין אתה מוציא מן הלוקח מן הגוי פירות ממורחין. דשם אמרינן בגמ' דמעשרן והן שלו:

ואכלתם אותו בכל מקום. פי' דמשמע שיהא ראוי לאכול בכל מקום והכהן אינו יכול לאכול בבית הקברות:

ומשני דהאי בכל מקום לא קאי אמקום טומאה. אלא קאי אמקום קדושה דהיינו שיהא ניתן אף לאותן אנשים האוכלין אותו בכל מקום והיינו כהנים שיכולים לאכול בעזרה:

וע"ז מקשי דודאי האי בכל מקום (**ודאי**) **לא קאי אפי' אעזרה**. דהא כתיב בסמוך אתם וביתכם ואשה בעזרה ליכא:

אין אתה אומר לו בא בדרך היה. פי' לרמוז לו הקושיא דכתיב ואכלתם אותו בכ"מ משמע אף בביה"ק:

אין ישלח תלמידיה. פי' שאז ליכא למירמז לי' בא בדרך הזה שהרי התלמיד יכול לילך בכל המקומות:

א"ל אתם כתיב. פי' שצריך לילך הוא בעצמו. וכל זה כדי שיבין שאינו רוצה שיהי' המעשר ניתן לכהנים:

שמע ר"א כו':

ה"ג בשירותא בעיא הדא מוליא סבי דקיסי מקצייא. פי' בתחלה צריך לחתוך אותן הקוצים הגדלין בשדה. ולמשל אמר לראב"ע שבתחילה כשמוחין הוא קל. ואח"כ אם לא מיחה אינו יכול למחות:

מ"ט דב"ש וצרת הכסף בלבד בידך. פי' אפי' בלבד בידך דהיינו שישאר הכסף בידו ולא יכול לעלות לירושלים אפ"ה וצרת הכסף והתם משמע לי' דחובה כיון דהתם ליכא למימר דיעלה הפירות ויאכל בירושלים צריך לחלל אותן על כסף. וב"ה סברי כיון שאין תועלת דבין זה ובין זה הולך לאיבוד אינו יכול לחלל:

הלכה ד

ולא טבל הוא. פי' בבית ר"ג ואמאי צריך לבער:

ומשני ר' הילא כו'. **שהטבל קרוי קודש**. פי' הקדש שבתוכו ולכך צריך לבער:

שאין נותנין מעשר לכהונה. פי' מדלא נתן הכל לראב"ע:

ומשני שהי' ר' יהושע בן חנניא כו' ולכך לא נתן לו שלא לבייש אותו. או שהיה מחמיר על עצמו:

הדא אמרת שהי' ר"ג צריך לזכות. פי' [לזכות] הפירות להם בקנין סודר דאגב קרקע לא קנו דהיינו שיהא כאלו מונחים בתוך חצירם. דהא כיון שהקרקע שלהם נעשה כחצירם לא קנו כדמפרש:

אילו קופתו של ר"ג כו'. פי' משום שהקופה שהיו הפירות ניתנים בה היו של ר"ג ואפי' הי' נותן בתוך החצר של ר"י נמי לא קנה:

ומשני ר' יהושע בפירות מונחים ע"ג קרקע. פי' בלא קופה כלל ולכך קנו אותו החצר לר"י:

וה"ג אחר צריך לזכות אלו קופתו עד ר' רדיפה ואח"כ אמר ר' יהושע בפירות מונחים כו':

ה"ג מ"ד הראוי ליתן זכה כ"ש הראוי ליטול מ"ד הראוי ליטול אבל ליתן לא:

מתני' פליגא על מאן דאמר הראוי ליטול זכה. פי' אבל ליתן לא **דתנינן האומר תן גט זה לאשתי**. פי' אלמא דאיש הוי שליח להוליך גט לאשה אף שאינו ראוי ליטול:

ומשני באשה. והא ליכא למימר דאיירי באיש והיינו משום דהוי שליח להולכה [דהוי שליח] הבעל ולא זכה לאשה דבגמ' אמרינן תן כזכי דמי והא דיכול לחזור היינו משום דחוב הוא לה ואין חבין לו לאדם אלא בפניו אבל לעולם הוי שליח לקבלה אי לא מהאי טעמא ולכך צריך לשנות דווקא באשה:

ומקשה ושטר שחרור זה לעבדי. פי' והרי אינו יכול ליטול:

ומשני בעבד שכן ראוי לקבל גט שחרור. ומקשי והעבד ראוי להוליך הגט. פי' הא ברישא איירי בגט אשה והתם ליכא למימר בעבד. **ומשני פתר לה לצדדין**. פי' רישא באשה וסיפא בעבד:

ומקשי והתנינן התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי. פי' דהתקבל איירי באשה והולך איירי באיש. והכא ליכא למימר לצדדין קתני דהא בסיפא אמר ואם אמר הבעל אי אפשי שתתקבל לה אלא הולך ותן לה כו' משמע דאיירי באדם אחד שיכול להיות שליח לקבלה ולהולכה:

ומשני באיש. פי' ולא תידוק מיני' דהראוי ליתן זכה מחמת שהאיש יכול להיות שליח לקבלה דהכא יכול ליטול הוא כדמפרש שכן ראוי לקבל גט בתו:

נתון לעקיבא בן יוסף. פי' שהי' עשיר אלמא דראוי ליתן זכה:

מילתא דריב"ל אמר בבעה"ב עשיר נחלקו. פי' אי אמרינן תרי מיגו. אבל בעני ד"ה זכה לו ואי אמרת הראוי ליתן זכה ל"ל תרי מיגו הא א"צ מיגו כלל כיון דראוי ליתן זכה אלא ודאי סבר הראוי ליטול זכה ולכך צריך למיגו מגו דאי בעי הי' ראוי ליטול. ומכח זה נראה לתרץ קושית הר"ש על רש"י שפירש דמי שליקט את הפיאה לאו בבעל השדה איירי. פירוש דאי בבעל השדה לא הוי קאמר אבל בבעל הבית עני דליכא אלא חד מיגו ד"ה זכה לו. ואי איירי בבעל השדה אפילו עני צריך להיות תרי מיגו דהיינו דאי בעי

מפקיר לנכסיה ולא יהיה שלו דכל זמן שהיא שלו אסור ללקוט אפי' העני כדאמרינן לא תלקט לעני להזהיר העני על שלו כן פירש"י. ומקשי עליו הר"ש מהירושלמי דמשמע דאפי' לבעל השדה מותר לזכות. מהא דאמרינן בירושלמי גבי שיבולת א' שנתערבה בגדיש מעשר שיבולת א' ונותן לו וא"א היאך העני הזה מחליף דבר שלא ברשותו פי' הרי לא קנה העני כלום אלא מזכה את העני בכל הגדיש כו'. ומקשי הירושלמי דמיחלפא שיטתי' דר"א תמן אמר זכה לו. פי' דאם זיכה לו הבעה"ב דזכה העני וכא אמר הכין. פי' דצריך לזכות בכל הגדיש ולמה צריך כולי האי ליזכי לי השיבולת בכ"מ שהוא ואח"כ יחליף עמו. ולפירש"י דפי' דהכל מודים דבעל השדה אינו יכול לזכות לעני לא מקשי כלום דלהכי צריך העני לזכות בכל הגדיש משום דבעה"ב אינו יכול לזכות לעני בכ"מ שהוא ואחר אינו יכול לזכות שאינו יודע איזו הוא ויש לתרץ דהא רש"י לא פי' כן אלא אליבא דמ"ד מעני לעני מחלוקת אבל מעשיר לעני ד"ה לא זכה. ובירושלמי ליכא האי דיעה כלל אלא הא דריב"ל כאן ובמס' פיאה דהיינו דבבעה"ב עשיר נחלקו וסבר ר"א זכה משום דאמרינן תרי מיגו. ואם כן לדידיה אפילו בעל השדה עצמו נמי יוכל לזכות כיון דאמרינין תרי מיגו כו':

הלכה ה

ויתוודה בעיו"ט האחרון של פסח. פי' דגרסינן לעיל עיו"ט האחרון של פסח הי' הביעור.. דלמה לנו להקדים כולי האי זמן הביעור לזמן האיסור. כיון שמותר לאכול כל הרגל אלא דעיו"ט האחרון של פסח צריך לבער משום דתיכף אחר יו"ט אסור לאכול וביו"ט א"א לכך מבערין אותו בעיו"ט האחרון. וע"ז מקשי דקתני הכא במתני' במנחה מתוודין. ומקשי ויתוודה בעיו"ט האחרון של פסח פי' בשעת הביעור:

ומשני כדי שיהא לו מה לאכול ברגל. דאם יבער הכל לא יהי' לו מה לאכול ברגל ואם לא יבער היאך יאמר ביערתי:

ויתוודה בשחרית. פי' ביו"ט שחרית:

ומשני עד כדין מצוה היא לאכול. פי' מותר באכילה ולמה יפסיד בידים ולכן מתוודה במנחה שאז מתחיל האיסור לאכול:

תני והביכורים. פי' אחר בערתי הקודש מן הבית זו תרומה והביכורים:

מאן תנא ביכורים רבנן. פי' דסברי דביכורים חייבין בביעור:

ומאן לא תני כו':

נתתיו ללוי מכאן שאין נותנין מעשר לכהונה כו'. פי' מלשון ללוי דייק:

זאת אומרת נשרף טבלו אין יכול להתוודות. פירוש דדייק מדקאמר הלקט והשכחה והפיאה אף שאין מעכבין את הוידוי. והא וודאי הא דלקט אין מעכב. היינו שלא בא לכלל לקט. דאם בא לכלל לקט ולא נתן ודאי מעכב מכל מצותך דהמצות שבפרשה ודאי מעכבין אלא ודאי כשלא בא לכלל לקט ומיניה הא דקתני דמעשרות ותרומה מעכבין היינו אף שלא הגיעו דהיינו שנשרף טבלו נמי מעכב:

כל המצות שבפרשה. דהיינו האמורות בפרשה וידוי כגון תרומה ומעשר ולקט שכחה ופיאה כו':

אפי' הקדים תפלה ש"ר לתפלה של יד. פי' דהיינו אף שלא נכתב בפירוש אלא ממדרש חכמים נמי מעכב:

א"ר יוסי בר בון עד מנין. ט"ס:

וצ"ל מראשית ולא כל ראשית מכאן שלא עשה ולא כלום עד שישייר מקצת:

לה' זה שם המיוחד:

תרומה לה' חלה על כל. תרומה על כל. לה'. פי' שצ"ל בפירוש שיהא החלה על כל העיסה וצריך להזכיר לה':

מנין שהוא עובר בעשה. פירש אם סך ממנו למת עיין בר"ש:

תני למחלוקת ניתנו. פי' הערי מגרש לכהנים **דברי ר' יוסי ר' מאיר אומר לבית דירה ניתנו**. פי' ולא למחלוקת:

רמ"א לא היו מעלות שכר כו'. כצ"ל:

משנחשדו להיות נותנין מעשר לכהונה. פי' (אם) בטלה הודוי דלא יכול לומר וגם נתתיו ללוי:

פליג עילוי דתנינן כו':

ר' אילא בשם ר' יוחנן אין נותנין מעשר לכהונה. פי' ואתיא הא מתני' כר"מ דסבר שהמעשר אסור לזרים. וכיון שאין נותנין לכהנים הוי כהנים זרים לה לכך לא תאכל במעשר משום חשש כהנות ומדא"ר יוחנן כמ"ד אין נותנין משמע שהוא סבר נותנין והכא במתני' שבטלו מכח זה וידוי מעשר סברי נמי שאין נותנין הרי פליגי:

מסייע לזה דאמר כולן לשבח. פי' כל הדברים שעשה יוחנן כ"ג הכל לשבח:

ולא כמ"ד לקמן דהעברת וידוי מעשר הי' לגנאי מפני שהיו אנשים שנטלו בזרוע והי' סיפק בידו למחות ולא מיחה וביטל הוי לגנאי ואינהו סברי דלשבח אלא דר' ירמי' סבר מכח שהתחילו ליתן לכהונה ביטלו. ור' יוחנן סבר מפני ששלח בכל גבול ישראל. וראה שמהן היו מפרישין ומהן לא היו מפרישין לכך תיקן להם להפריש פעם שניה ולא

יתן המעשר ללוי וגם לא מעשר עני וביטלו מכח זה הקריאה וגם מפני שאר אנשים שלא היו מפרישין רק תרומה גדולה ואותן אנשים אינם יכולים להתוודות לכך ביטלו לגמרי:

ומקשי ויתוודה. פי' ומה בכך:

ומשני כעס הוא לפני המקום:

ומקשי מי שהוא מפריש יתוודה ומי שאינו מפריש לא יתוודה:

ומשני עד השקיפה היו אומרים בקול נמוך מכאן ואילך היו אומרים בקול גדול. פי' ולכך משום בזיון אפילו אותן שלא הפרישו יתוודו לכך בטל לגמרי:

א"ל ר' יוחנן כ"ג. תיבת רבי מיותר:

בשם ר' יהודא טבעות עשה להם. תי' טבעות מיותר:

עד ימיו הי' פטיש עד מילתי' דריב"ל. מיותר כאן:

אמר ליה אוף אנא אומר כן:

ובימיו אין אדם צריך לשאול על הדמאי שהעמיד זוגות. פי' ממונים לראות אם מפרישין העם ותיקן להם כדאמרן שיהא מפריש תרומה ותרומת מעשר:

בשם ר' יהודא בן פזי דמאי דא מאי תיקן או לא תיקן כו' כצ"ל. פי' לשון ספק:

סליק מסכת מעשר שני